

VŠEM ČTENÁŘŮM ARCHŮ

doporučujeme

ALŠŮV
ŠPALÍČEK

s více než 300 kresbami, vázaný, za pouhých 160 K, které možno zaplatiti také ve 4 měsíč. splátkách po 40 K.

Vyžádejte si obrázkový prospekt s ukázkou barevných reprodukcí. Dostanete jej zdarma u svého knihkupce nebo v nakladatelství

MELANTRICH

Praha XVI., Jungmannova 3

VŠEM ČTENÁŘŮM ARCHŮ

doporučujeme

ALŠŮV
ŠPALÍČEK

s více než 300 kresbami, vázaný, za pouhých 160 K, které možno zaplatiti také ve 4 měsíř. splátkách po 40 K.

Vyžádejte si obrázkový prospekt s ukázkou barevných reprodukcí. Dostanete jej zdarma u svého knihkupce nebo v nakladatelství

MELANTRICH

Praha XVI., Jungmannova 3

49. ARCHY

1939. sbírka III. a IV.

administrace (expedice): Stará Říše, Morava

Platte složenkou 11290*2: Antonie Florianová, Archy, Stará Říše

48. a 49. archy v čerunu l. Páně 1939 obsahují:

Lidstvo na cestě křížové .	6	Berval, Monsieur de la Mangeoire	2
Emonds: Ecce homo	4	Korály Matky Boží	6
Rainer Maria Rilke, Básně	2	Velikonoční ostrov	2
Jan Moy, Tisíc let je jako jediný den	2	Výstava církevních výšivek v Čechách	2
Havlíčkův epigram svatojanský .	4	Marginalia .	1
Waggerl, Louka .	6	Mumiové sklepy	1
Tut-Anch-Amon	4	Dílo a exegeze	4
Vladimír Vokolek, Básně	2	Redakční zadina	4
Friedrich Schnack, Doba žní	2	Orientační .	4
Lev Vladyka, Prázdnó .	4	Sv. Markéta, dřevoryt od Cranacha	1

Úspordádal a vydal **VILÉM OPATRŇY**, Praha-Břevnov.

ARCHY vycházejí šestkrát do roka. Předplatné na rok 1939 je 33 K, pro studenty 28 K. Jednotlivá čísla za 6 Kč. Toto dvojčíslo za 12 K. Tiskem V. Vokolka a syna v Pardubicích. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně číslo 10013 - IIIa - 1937. Podací úřad Stará Říše.

NOVINKY

EDICE ATLANTIS

PAUL CLAUDEL:

*Rozhovory o životě
a smrti.*

Vrcholné dílo moderní světové literatury, dotýkající se všeho, co tvoří velikost a tragiku životní. Překlad Josefa Heyduka. Úprava Oldřicha Menharta. Stran 270. Výtisk na angl. papíře „Alfa“ je za 81.-- K.

ANTONIO DE VILLEGAS:

*Příběh o Abindarraezovi
a krásné Charifě.*

Starošpanělská povídka z doby bojů s Mau-ry, v níž jsou krásně vyzvednuty základní vlastnosti čestného mužství. Přeložil Dr. Zdeněk Šmíd. Upravil Oldřich Menhart. Kresbou vyzdobil Ant. Procházka. Str. 53. Výtisk na jakost. domácím papíře je za 27 K.

Obě knihy vyšly v bibliofilském vydání, ve 350 ručně číslovaných výtiscích, pouze brožované. Vytiskl je Karel Kryl v Kroměříži na jaře l. P. 1939.

*Členům edice výhody a splátky. Podrobné
prospekty zašleme na požádání.*

Pojerova ATLANTIS, BRNO 16., Pekařova ul. 19.

JOSEF EMONDS

ECCE HOMO!

Křížová cesta mariánské svatyně v Kevelaeru jest vložena do horské letní dolnorýnské krajiny jako nějaké hmatání, jež by rádo vycítilo kraj; ale také jako výpad šermíře, který tu stojí ve vládoucí věži mariánské basiliky, vztyčen mezi nebem a zemí.

V půli odpoledne za letního dne pod modrou oblohou v horkém tetelícím se vzduchu jest rozprostřeno nedotknuté ticho; zralé žito sahá až k vyšlapané, dnes prázdné poutnické cestě, která vroubena vysokými lipami vede k jednotlivým zastavením. Dvorce leží v pokoji uloženy ve skupinách stromů a vynikajíce v letním světle zdraví svým jasem přes daleká pole.

Do této krajiny probíjí se křížová cesta.

Což není rozprostřen pokoj po tomto kraji obtíženém úrodou a není slyšení spokojené oddychování nad tímto požehnáním? Země přijala sémě a přinesla stonásobnou žeň; hladoví se nasytí, a jeseň půjde brzy plna uspokojení kol plných stodol a sýpek. Není to krutost postavití do tohoto kraje cestu křížů a nežaluje člověk právem na Církev, která stojíc mezi nebem a zemí pánovitě ruší mír pozemského koloběhu?

Slyšíme dnes často tuto vášnivou obžalobu a musíme ji brátí vážně. Jest zcela jistě též zbožnost obrácena k světu, uchvácení touto harmonií země v její kráse, zbožnost, která míří přímo k srdci člověka; která srdce naplňuje a zároveň ho činí plachým. Člověk opravdu může se vzdáti a klesnouti v náruč matky země, v náruč přírody, v náruč moci růstu a vzniku, a nikterak to není tak nesmyslné, řekne-li kdo, že viděl přes pole kráčetí bohy léta. Jak jest tomu, když země, když příroda vydechuje plnými doušky? Není to blaho ponoření se a úkrytu, není to návrat domů?

Tajemství, podivná a cizí bytosti krásy v prostoru země!

Vyzařuje z tebe přitažlivost plná příslibů a zároveň člověk v hloubce strachem se chví a couvá jako před nějakým velikým nebezpečím. Čím jest krása naplněna, požehnáním nebo kletbou? Toužíme po požehnání krásy a tušíme její kletbu. Z neznámých krajů přichází k nám krása, obtížena zakrytými dary; k ní se obracejí vnímavá srdce; zdá se, jako by v harmonii krásy bylo cosi celého, neporušeného, k čemu se obrací celý člověk — nikoliv roztržité síly myšlenek, vůle a jak se to vše jmenuje; k tomu, k té závojem zahalené bytosti, oblité fluidem krásy, pokryté vrstvou krásy jak pavučina tenkou. Není krása neutrálním územím, na něž nemá přístupu chtěné dobro právě tak jako zlo, úze-

mím otevřeným vyvolencům, kteří žijí v plné šíři a celosti?

Jen kdyby harmonie viditelné krásy nečinila srdce tak těžkým! Za těmi liniemi a rytmy musí něco býti, co tam leží a číhá, číhá na člověka samého. Jest to jako všeobecný útok krásného dne na cestu lidí kol těch zastavení.

Ecce homo.

Zde jsou na odiv postaveny obrazy člověka. Zde jsou otevřeny průhledy skrz naskrze vši krásou země, a pohled jde skutečně skrz naskrze. Člověk na své cestě; v zastaveních se shromažďují velké i malé dějiny. Něco takového tam nepostavili lidé sami; zde jest něco více nežli lidské dílo; tak přichází k člověku jen Bůh, takový obraz člověka utváří v »Synu člověka« svatost Boží. Říká se: pravda vysvítá; zde jest tomu tak. Všechna krása bledne a stává se stínem před obrazem člověka na křížové cestě.

Stojí zde vyobrazení silní lidé, lidé panující, takoví, kteří jsou »nahore«; lidé úřední při plné moci; a jest tu někdo, »od něhož odešla všechna krása jeho«. Ten vrací ženě soucitně mu podaný závoj s obrazem trpícího člověka, a ona ukazuje ten obraz.

Jaká to hluboká a úděsná pravda vyzařuje z hlavy Kristovy v závoji té ženy! A jaká to burcující otázka staví se tu před člověka!

Netáhne každodenně kolem nás ten průvod lidí přese všechno zdání a skrze ně? Odsouzení

lidé, vyobcování, zneuctění, zkrátka jak se říká spodina! Cesty jsou hustě obsazeny zvědavci, zevlouny a »hlučícím davem, který jest rád krutý a rád tančí kol šibenic.« Kde jest tu ještě »krása«? Tam, kde se »soudí«, kde »se jedná, bojuje, vítězí, vyhrává«? Zde nezůstalo z krásy nic, co by mohlo povznášeti. Ale kde člověk proniká k člověku a blíží se k němu v nevypočítavém slitování, tam jest opět krása; neboť Kristův obličej na závoji jest krásný. Každý lidský obličej ho vtiskuje ve skutek milosrdenství. Provázíme Syna člověka zastaveními a vidíme v jeho postavě lidi; i ti, kteří si myslí, že jsou »nahore«, i my sledujeme proces zraní skrze bolest, dokud člověk neuzraje jako žeň v létě utrpení.

Ecce homo! Ejhle člověk; krásný, nevýslovně krásný v slitování, v tavícím kotli utrpení.

V mámivou krásu země postavila Církev osvobozující a vykupující krásu křížové cesty.

HUMANITA A LÁSKA.

Dnes se tak snadno nestane, aby člověk na ulici zemřel hlady neb zimou. Sociální péče v některé své formě se ho ujme a umožní mu, aby nějak dožil své dny. Nebylo tomu tak vždy. Byli ovšem dříve také »otcové chudých« a »péče o chudé« a v závětech bohatých lidí se na chudé pamatovalo; věděti o chudém v sousedství a jíti jen tak kolem, nebylo vyššímu stavu dáno. Tehdy ještě nebylo napsáno: Žebrota a podomní obchod zakázán; čímž ovšem nemá býti řečeno, že v dnešní době takovýto štítek nevisí na dveřích po právu.

Styk chudého s bohatým, prosebníka s dárcem, raněného se zdravým míval dříve ráz setkání osoby s osobou a měl do sebe cosi výjimečného. Zpozorovaná a pocítěná bída, jež postihla bližního, který nějakým způsobem vstoupil do cesty druhého člověka anebo byl v jeho okolí, byla popudem k pomoci. Tou pomocí však byl tento popud ve své působnosti vyčerpán. Chudý žil dále ve své chudobě a bohatý ve svém stavu, při čemž oběma bylo zřejmo, že jest jistý řád, řád bohatství a chudoby; k čemu jest člověk povolán, tam jest jeho místo, a řád má své právo, žije u jedněch jako u druhých.

Dřívější doba snášela chudého, protože stála v řádu a skutek a pomoc z lásky nesměřovaly

k tomu, aby tento řád zničily. Dřívější doba snášela také bohaté a požadavek lásky nesměřoval k tomu, aby smazal rozdíly. Ba více ještě. Vykvétající skutek lásky a pomoc mohly státi toliko na půdě uznaného řádu. Soucit budit při setkání skutek lásky. Nemohlo se státi, aby soucit a láska byly zaměněny, aby dokonce soucit byl zbaven své příležitostné úlohy budití a stal se rozpołożením mysli a citem. Soucit jako cit jest sobeckým shlížením se člověka v zrcadle. Dříve bylo více bídy, myslíme-li tím bídu zřejmě na venek se jevící. Bylo však také dobré a láskyplné pomáhání, protože tato pomoc byla po každé probuzena přímo v srdci člověka. Dnes není méně bídy; zranění jsou však jiná a lék a balsám pro tyto rány jsou zřídka kdy po ruce. V Písmě jest psáno: »Chudé budete míti vždycky s sebou«; a není lhostejno, zda řád míněný těmito slovy jest v lidech živý. Možná že lidé nechtějí dáti za pravdu tomuto slovu, že usilují o takovou přestavbu světa, aby už nehostil žádných chudých. Pak musíme věděti: Tímto pokusem — že by se takový pokus zdařil, nebylo dosud slyšeno — odstraní člověk popud k pomáhající lásce, učiní svět prázdným lásky a jest na nejlepšii cestě půdu lásky vůbec zničiti. Svět se stane pustým.

Tím není nic řečeno proti sociální péči dnešní doby; říká se tím jen, že láska jest něco jiného nežli sociální péče, že má své vlastní bytí, že ži-

je a jest pro sebe, dokud nenarazí na bídu a není jí zavolána, aby se otevřela k činu a pomoci. Odnímáme světu šlechtickou sílu, chceme-li nahraditi lásku péčí a pomocí spojenou se sociálním cítěním. Náhražka jest škodlivá a stojí na místě, kde dříve stálo poctivé zboží.

Odkud přišla sociální péče, to nerozhoduje. Má v sobě něco křesťanského; není však křesťanskou láskou. Musíme poznati, co jest sociální péče, aby vedle ní mohla státi láska.

Sociální péče zjišťuje existenční možnosti lidí, které přijímá do zaopatřovací oblasti. Přibírají se stále nové vrstvy, protože pracují ničivé síly, které lidem berou vlastní bydlo, na němž by se mohli setkat s osudem těch milých starých časů. Možná že jednou veškeré množství lidí, pokud je lze přehlédnouti, bude pojato do rejstříků a katalogů sociální péče. Dost možná, že přijde životní forma, v níž člověku každé sousto bude odměřeno sociální péčí. Zde má sociální péče svůj obor. Musí konati svůj úřad tím, že spravedlivě slouží. City jsou pro ni zbytečným balastem.

Může zůstatí nerozhodnuto, která instance bude sociální péčí prováděti; zda ji bude prováděti stát zvláštními sociálními úřady, anebo zda se zbaví dosavadního charakteru péče o nemocné a založena jsouc na vlastních hospodářských a stavovských útvarech, bude prováděti rozumnou regulaci vnějších životních podmínek.

Dnes leží síly v sociální péči ještě neodlišený. Stále má ještě příchut' péče o nemocné a slabé. Teprve, když rozumné pořádání určuje sociální péči, připravuje se v ní také možnost lásky.

S vynořením se úpravy životních poměrů sociální péči, která jest řádem a životním stylem, vzrůstá ještě samostatnost lásky. Lidé mohou žít svůj vlastní život v celé jeho hloubce a plnosti. Co láska přináší, není skutek, dar nebo smýšlení. To vše přináší, ale teprve až když tu sama jest. Její bytí závisí však na tom, zda stojí ve správném řádu.

Selka, paní statku mohla mít tuto lásku, která sloužila především řádu v domě, řádu v čeledi a lidské možnosti pána a čeledína, založené na tomto řádu. Tato láska stála o sobě. Byla-li povolána nouzí, mohla procitnouti z klidu svého bytí a jakoby z dálky osvobodivě působiti skutkem lásky.

Třeba viděti, jak nesmírně odlišný od sociálního smyslu paní na statku jest úřad úřednice sociální péče. Smysl jest zřejmý při působení úřednice v tom, že spolupracuje na úpravě, která chce zachytiti člověka vůbec, nikoliv jenom člověka ohroženého. A tím už také ví, že musí svůj úřad konati střízlivě a spravedlivě, a lásku že si musí chovati v jiném lidském prostoru, kde by se vtělila v skutek, až ji popud zavolá.

Z němč. Otilie PASTOROVÁ

Rainer Maria Rilke:

SVATÍ

Svaté veliké i malé
každá obec slaví stále;
z dřeva, ze skla a tak dále
svaté veliké i malé.

Svaté Marie i Anny,
o nichž snívají v snách panny,
že jim v službu byly dány
svaté Marie a Anny.

A co Václav, to je jméno,
ač jím nezřídka je křtěno;
čeho mnoho, to je ctěno —
Václav — to je přece jméno!

Ale tihle svatí Jání!
S výklenků se maní sklání,
s mostů gání na setkání
samí, samí svatí Jání!

NÁRODNÍ PÍSEŇ

Mne jímají
českého lidu zpěvy,
tiše se v duši zjeví
a tíží ji.

Když slyšíš pět
si kdes na poli dítě,
ta píseň navštíví tě
v snách, přijde zpět.

A můžeš jít
si třeba na kraj světa,
ta píseň v sluchu léta
ti bude znít.

Přeložil Fr. Tichý.

VEČEŘE

Trnouce úžasem jsou shromážděni
kol mudrce, jenž uzavřel se tich,
dřív patřil jim, však teď už jejich není
a cize plyne nyní kolem nich.
Zas stará osamělost na něm lpí,
jíž vychován byl pro hloubku svých činů ;
zas půjde hájem olivovým v stínu
a prchat budou, kdož ho milují.

Naposled stolovat je pozval spolu
a (jako rána ptáky s lusků dolů)
jich ruce shání s chlebů svého stolu
svým slovem : k němu letí jejich shon ;
jídelnou těžká hrstka úzkostlivá
a tápe po východu. Avšak on
je všude jako chvíle, kdy se stmívá.

Přeložila Jiřina Fischerová.

Z JISTÉHO DĚTSTVÍ

Stmívání bylo jako bohatství v místnosti,
v níž chlapec, velmi stajen, seděl.

A když matka vešla jako v snu,
zachvěla se v tiché skřini sklenice.

Cítila, jak světlice ji prozradila,
a políbila svého chlapce: Jsi tu?

Potom pohledli oba teskně na klavír,
neb mnohý večer měla jednu píseň,
do níž se dítě podivně hluboko zabralo.

Sedělo velmi potichu. Jeho velký pohled visel
na její ruce, jež celá prohnuta od prstenu,
jakoby těžce závějemi kráčela,
po bílých klavesách šla.

JAN MOY:

TISÍC LET JE JAKO JEDINÝ DEN.

7. listopadu 1928 pohltila láva městečko Mascali, ležící na úpatí Etny. Mnohokrát viděli jeho obyvatelé proudy lávy, valící se kolem, a prožili zničení okolních osad. Lávou zúrodněná země stala se však neplodnější na celém ostrově, a proto zůstali.

Pak přišel konec. Znovu vyvřely žhavé spousty a valily se po svahu. S počátku rychle, pak těžkopádněji, ale neodvratně se stočily k Mascali, které jim bránilo v přístupu k moři. Nakupečné vrstvy, dosahující výšky věží, pohřbily všechny stavby. Záhy množství cizinců vystřídalo na úpatí hory množství lávy, a obyvatelé osamělého venkovského městečka ocitli se pojednou v nejčilejším ruchu. Na pokraji lávového pole stálo auto vedle auta. Nejbědnější líčení a nářky vystačily právě natolik, aby rozptýlily návštěvníky a dopomohly nešťastníkům k troše peněz a živobyті.

Po deseti měsících kráčel jsem se svým přítelem k černým hrbolkům Mascali. Byl právě svátek. Okolo zničeného města byly znovu vysta-

věny chyše, mezi nimiž se hemžily skupiny dospělých i dětí. Mezi ztuhlými lávovými horami se všichni ploužili jako stádo ovcí kolem zdechlíny vlka. U zčernalé stěny stálo loutkové divadélko. Loutky byly oděny v stříbrná brnění, neboť byl hrán kus z rytířských pověstí, které od dob králů normanských a staufských, od dob lesku a svobody, působily blahodárným vlivem na myšlení země.

Nahoře na lávovém poli bylo velmi horko; na jednotlivých místech vystupovaly ještě tenké šedé obláčky, neboť uvnitř bylo kamení stále ještě žhavé. Hlouček dětí běžel za námi. Některé žebraly bez okolků; jiné čekaly, vypravující o neštěstí dlouhá, zmatená líčení, vypočítaná na náš cit. Kus za námi šel osel, zatížený velkým nákladem. Vedle něho kráčel malý vodič, který nesl přes rameno dva těžké pytle. Poněvadž se nám nezdálo, že by náležel k dětem, křičícím jako na trhu a uvyklým cizincům, nechali jsme ho dojíti a vyptávali se jeho. Byl to desetiletý chlapec, který po zničení svého rodiště bydlil u příbuzných v horách, v Milo, ve vesnici na svahu Etny, poblíž velké rokle, zvané »valle del bove«. Občas ho poslali dolů do údolí, aby obstaral potraviny a navštívil rodiče, kteří se uchýlili do chyše ve vinici. Ptali jsme se ho, co ví o neštěstí. To, co vypravoval o výbuchu sopky, o čekání, útěku a dnech zkázy

nesvědčilo o ostrosti pozorovatelské, ale bylo to naplněno hrůzoplnou názorností a životností. Zdálo se nám, že mu v nitru vyzrál obraz, který i při vyprávění mu zastíral oči.

Zatím jsme prošli lávové pole a ukončili prohlídku, ale chlapec nás doprovázel zpět. Stával se stále hovornějším a začal se vyptávat nás, odkud jsme přišli, kdo jsme a jak dlouho jsme cestovali. Dovědév se, že jsme přišli z Francie, řekl, že by tam také chtěl. Na naši otázku, co ho tam vábí, odpověděl: »klání«. Po našich udivených pohledech pokračoval: »klání mečem a kopím«. Když jsme stále ještě nerozuměli: »což se ve Francii nekovou dobré meče a brnění?« Za chvíli, pln úzkosti a vida naše potřásání hlavami: »ve Francii už nenosí nikdo meč a krunýř? Už tam nejsou rytíři? Všichni paladini a panoši císařovi již umřeli?« Ptali jsme se, co o nich ví. Vypravoval: »U nás již dávno rytíři umřeli, ani můj otec je neviděl, ale slýcháváme ještě stále o nich a jejich činech v cizích zemích.« A začal o králi Artušovi a paladinech císaře Karla, o Merlínovi a Ganeloně, o meči a rohu Orlandově a o údolí roncevalském. Když mu přítel řekl, že rytíři, o nichž mluvil, jsou již tisíc let mrtvi a že dnes už nikde nežijí, nechtěl nám vůbec věřit. Musili jsme mu to jinými slovy několikrát opakovat. Pak pokývnul hlavou a nadobro umkl.

Na zpáteční cestě jsme se již nerozhlíželi a brzo jsme byli na tržišti, kde jsme se s naším průvodcem rozloučili. Pak jsme šli na nábreží a brzy upomínal na Mascali jen tenký sloupek kouře. Ale dlouho jsme se nemohli zbavit pocitu, že jsme nenávratně zničili něco vzácného a krásného.

Přeložil Václav Štěpánovský.

HAVLÍČKŮV EPIGRAM SVATOJANSKÝ.

ČESKÁ VČELA A NÁBOŽENSTVÍ KATOLICKÉ.

Známý epigram Karla Havlíčka o jazyku sv. Jana Nepomuckého bývá častěji předmětem různých mylných výkladů, nesprávných interpretací. Volnomyšlenkářská tendence ráda by z něho vykonstruovala nějaký postranní satirický úmysl, který se do epigramu, zcela jasně mluvícího, násilně vkládá. Pan min. rada dr. Kettner, jenž naposledy citoval tento „vroucně česky cítěný“ epigram, poznamenal zcela správně: „Pochybuji, že epigram ten měl satirické úmysly.“ („Lid“ 25. září 1925.)

Na štěstí lze všechny pochybnosti o pravém smyslu a autentickém výkladu Havlíčkova epigramu rozptýliti rázem a z veršů Havlíčkových vyčísti přímo, co jimi mínil, přihlídneme-li, KDE byl epigram otištěn PO PRVÉ.

Když jsem se za letošních deštivých dní prázdninových probíral v knihovně svého strýce na faře borotínské starými ročníky časopisů, padla mi do ruky také „Česká Včela, Časopis věnovaný literatuře, uměním a zábawě“, jehož redaktorem byl Karel Havlíček. Jak obecně známo, „Česká Včela“ byla literární příloha „Pražských Novin“, jejichž redakci převzal Havlíček 1. lednem 1846. — A ZDE NA PRVÉ STRÁNCE 1. ČÍSLA „České Včely“, „vydaném w Praze, w pátek 2. Ledna 1846“, čte se úvodní zahajovací příspěvek redaktorův, na prvním místě jakoby program listu, modlitba a požehnání zároveň:

ČESKÁ MODLITBA.

Swatý Jene z Nepomuku,
Drž nad námi svoji ruku,
Ať nám Bůh dá, co dal Tobě,
By náš jazyk nezhnul w hrobě.

H. Borowský.

MODLITBOU tedy zahajoval svůj časopis Karel Havlíček, prosbou k Bohu o zachování na-

šeho jazyka a prosbou o přímluvu k sv. Janu Nepomuckému. Co tomu řeknou asi naši volnomyšlenkáři, kteří si Havlíčka přisvojují a kteří jeho jménem odstraňují modlitbu ze škol? Hle, Havlíček sám počíná své redigování prosbou k Bohu, a ČESKOU modlitbou ukazuje, že i Čech se může modlit. Havlíček-liberál obrací se k sv. Janu Nepomuckému... k tomu, jehož uctívání prý vnutili Čechům — jesuité! Havlíček politický buditel přejal úctu k sv. Janu Nepomuckému od našich buditelů národních a uctíval v něm VEDLE světce také patrona českého, jehož prosí, aby nad námi držel svou ruku...

Havlíčková vstupní „Česká modlitba“ není také označena záhlavím „epigram“, nenásledují za ní jiné veršované příspěvky vůbec. Jindy otiskoval Havlíček obyčejně několik čísel pod souhrnným nadpisem „Epigramy“. Pravidelně zařazoval své epigramy na poslední stránku do rubriky „Žihadla“, o čemž poznamenal v 1. čísle: „Jako každá jiná Včela bude mít i naše, co se na včelu sluší, med, vosk, ale — i žihadla. Med a vosk budeme sbírat po celém světě, a koho snad někdy zabodne žihadlo, ať

nám již teď dá napřed generální pardon! Jaká by to byla včela bez žihadla. A také rány nejsou smrtelné, brzy se zahojí."

Už tedy i TOTO rozdělení na med, vosk a žihadlo, které pak Havlíček důsledně zachovával, ukazuje, že jeho modlitba, na čelném místě otištěná, nemohla míti nijakého žihadla. A také ho neměla.

Jako prvé číslo zahajovala Havlíčkova Modlitba, tak na 1. stránce 6. čísla je otištěna známá báseň „Tři doby“ od Boleslava JABLONSKÉHO, od něhož přinášela „Česká Včela“ častější příspěvky, zvl. „Zlomky Salomona“, a kterého Havlíček pro svůj list nově získal za spolupracovníka. Hojnými zprávami přispíval do „Č. Včely“ také František DOUCHA, jenž mimo jiné v č. 9. uveřejnil ukázkou svého překladu Shakespearova Romea a Julie. Měl tedy Havlíček „vedle mnoha upřímných přátel mezi nižším českým klerem“ také významné spolupracovníky ze řad DUCHOVENSTVA.

Zajímavý příklad, jak naši vlastenečtí básníci předbřeznoví hledali symboly v oblastech náboženských, poskytují verše Františka KVĚTA, básníka dnes zapomenutého, a žijícího v li-

terárních dějinách jen svou „Mluvnici staročeskou“ a „Naukou prostonárodní o vychování“, jež v č. 41. oslavuje „Wěž Swatého Wíta“

Proč tak trudnou myslí, Čechu,
vzhůru ke mně hledíváš?
Proč lpí oko tvé v mém mechu,
proč si u mne vzdýcháváš?

Obdivuješ předků sílu,
lkáš nad bídou nynější,
míniš třeba k tomu dílu
síly naší mravnější?...

Pevně jsem tu, Čechu, stála,
vryta v zemi skalnaté,
vášni slepé vstříc jsem dala
čelo svoje žilnaté...

Stůj ty také pevně, synu!
Bůh kamž tebe postavil;
nedej sáhnout na otčinu,
v které tě Bůh usadil.

Nelkej protož, milý Čechu,
ke mně když si hledíváš!
Čítej pilně v mojím mechu
slova, jež tam psaná máš!

Jak viděti, tiskl Havlíček věci trochu JINÉ, než jaké tiskne dnešní „Havlíček“, vydávaný Volnou Myšlenkou“

Vůbec s Havlíčkem provádí se u nás humbug stejný jako s Husem a Komenským. Poctivý dějepisec literární píše o náboženských názorech Havlíčkových takto: „HAVLÍČEK SÁM VŽDY CÍTIL SE PŘÍSLUŠNÍKEM CÍRKVE KATOLICKÉ; CÍRKVI KATOLICKÉ DÁVAL (6. ČERVENCE 1849) PŘED VYZNÁNÍMI EVANGELICKÝMI PŘEDNOST. Ovšem Havlíček nebyl spokojen s církví katolickou jak za jeho doby byla. ALE CÍTĚ VÁHU SKUTEČNOSTI, ŽE ČECHOVÉ VE VĚTŠINĚ SVÉ STALI SE NÁRODEM KATOLICKÝM, NERADIL K VYSTUPOVÁNÍ Z CÍRKVE KATOLICKÉ A PŘESTUPOVÁNÍ K CÍRKVI JINÉ (OTÁZKA BEZKONFESIJNOSTI PRO NĚHO JEŠTĚ NEEXISTOVALA), NÝBRŽ ŽÁDAL, ABY SE V CÍRKVI KATOLICKÉ ZŮSTALO a doléhalo na reformu jejího zřízení ve

smyslu demokratickém a liberálním. (Literatura č. 19. stol., III. svazek 1. č., strana 639.) Svými názory liberalistickými splatil K. Havlíček, typický český liberál, daň své době. Byl však vždycky člověkem hluboce věřícím, zůstal katolíkem a nemají tedy práva dovolávati se ho moderní neznabozi, kteří z Havlíčka neprávem dělají berana protináboženského a protikatolického.

GLOSA K SVATOJANSKÉMU EPIGRAMU K. HAVLÍČKA BOROVSKEHO.

K citátům p. min. rady dra Kettnera a prof. dra E. Felixe dovoluji si připojiti, že Karel Havlíček Borovský použil tohoto epigramu nejen na 1. stránce literární přílohy „České Včely“ roku 1846, ale snad častěji. V Soběslavi chová se v museu starý obrázek sv. Jana Nepomuckého, na nějž Karel Havlíček Borovský, jsa návštěvou na blízké faře v Drahnově, napsal tentýž epigram se změnou téměř nepatrnou :

„Svatý Jene z Nepomuku,
drž nad námi Čechy ruku,
by dal Bůh nám, co dal Tobě —
by náš jazyk neshnil v hrobě!“

Tento nápis jako vhodný pro menšinový kraj, ohrožený německou záplavou, varovně si zapsal na soše svatojanské uprostřed náměstí ve Starém Jičíně na Moravě. Konečně upozorní, že v Kutné Hoře, kde Havlíček dlouho žil, jest na starší barokové soše nápis:

„Svatý Jene z Nepomuku,
drž nad námi svoji ruku. —
Ať nám dá Bůh, co dal Tobě,
by po smrti nás vzal k sobě.“

Obnoveno 1858.“

Socha je ovšem mnohem starší. Bylo by zajímavé zjistiti, zda již před obnovením sochy byl tento nápis, a tudíž dal-li podnět k Havlíčkovu epigramu, či nápis upraven podle Havlíčka.

A. Šorm.

KAREL HEINRICH WAGGERL

LOUKA

Moje louka leží za domem; jest prostorná a rovná, nejlepší kus země nad údolím, až kam mé oko dohlédne. Stromy obklopují mé pole, olše a nízké křoviny všeho druhu, ale též vysoké kmeny, několik jasanů a mezi nimi také javor s nádhernou a hustou korunou nade mně. A dále směrem k hoře stojí smrky, tam jest hluboký, tmavý les.

Na sluneční straně se půda poněkud zdvihá. Nejsou tu ovšem žádné velkolepé skály a rokle, jen několik mírných vln stoupá k nebi a na nich kus plotu a rozčechraná spleť kapradí a dřišťalových křovin. Ale každý rok se tam jaro nejdříve dere ze země a toto jaro jest dojemně nahé a žebrácky chudé, nemůže skoro ničeho poskytnouti, jen trochu zeleného lupení a několik vlněných stonků devětsílu ve staré trávě.

*

Na tomto pahrbku sedím, jest jaro. Vítr vaně z hloubi hor, vlahý vítr prosycený vlhkostí a vůní jihnoucí země. Oblaka jsou již vzduť jako

v létě, rozvírají sněhobílá křídla a nadýmají své peří, božská oblačná zvířata s chmýřím na hrudi. Ve vzduchu vězí hluboký zvuk, já sám jej cítím v celém svém těle a hlasitě si jej pobroukávám, a vítr nese můj zpěv daleko přes pole. Zde na mé louce jest vítr stále na cestě, stále v dobré náladě a pln rozmarů. Slyšel jsem ho často jak zurčí ve stromech jako voda a jindy zase, když jsem stál dlouho v žitném poli, hnal se kolem mne a pískal na zlomené stéblo.

*

Nad loukou se již stmívá. Na západě pluje mladý srpek měsíce na zádech, bílá kolébka, šťastná loď se vznosným kýlem. Hvězdy se otvírají jako oči, chvilku mžikají a pak hledí klidně a vážně na pokojný kraj. Kalná pára nad zemí se v chladu sráží, vzduch spřádá vlákna, bílé stuhly z mlhy a uvazuje je porůznu na stébla a křoviny. Zdálky zazní ještě zavolání ptáka, bolestné a jako ze sna zazpívané.

*

Jest doba před rozkvětem stromů. Cítím ji ve všech údech jako těžkou opilost, mám jed v krvi, a zármutek, nepochopitelně bolestný smutek ve dne i v noci. Snad by měl člověk utéci, opustiti prostě dům a světlici a jíti někam, aby byl večer unaven a mohl spáti. Anebo by měl už ko-

nečně přijít déšť a odníti vzduchu suchost a to těžké dusivé teplo.

Celý kraj čeká uchystán, horký návalem šťáv, přeplněný zárodky v půdě, které žízňají po vodě. Bude to mohutné, až se provalí ten proud barev a života na pole a zahrady. Dosud kvete jen devětsil a sasanky s churavě bílými kališky. Podivné vůně vanou přes louku, nakyslá vůně petrklíčů aneb ona druhá, nebezpečná vůně lýkovec tam od plotů. Chvillemi táhnou od lískových keřů zelené obláčky prachu, pestré mraky v mírném vánku, ale velké stromy jsou ještě polonahé, vytrčují nabobtnalé výhonky a vzdychají hlasitě, když závan větru pohne jejich větvemi. Slyším kukačku, první v tomto roce. Sedí nedaleko mého místa, skryta ve větvích a volá, a jest to podivně tísnivá melodie v tom tichu; jest to, jako by z toho stromu nahlas počítala, jak bije má krev. Někdy jí hlas samou horlivostí přeskočí, pak chvillemi zaraženě mlčí. Možná že jest ještě mladá, ještě nezkušená ve svém nesnadném umění.

*

V noci spadlo hodně rosy, ale teplota jí rychle zase vyssála a nyní stojí vše zřetelně a čistě vymalováno ve skelném vzduchu: ploty v lukách, barevné prádlo v uličkách statků, dobytek na pastvištích a nad tím les, světle zelený modří-

nový les na hřebeni hory. Ještě nikdy neviděl jsem nebe tak modrého, tak nasáklého vláhou; jest to tmavá tetelící se plocha, z níž slunce sálá přímo, bez lomu, čistě jako světlo ze zrcadla. A jest ticho, které se stále šíří a roste; vše pohnáhlu zmlká, i šum lesa v dáli i bzучení much nad travou. Neslyším již hlasu své louky, toho množství jemných šustotů hýbajícího se listí, stébel a květin a všeho, co se zde nekonečně zvolna hýbe a rozvinuje.

I ptáci umlkají. Tu a tam vzlétne ještě sýkorka, třepotá se úzkostlivě a padá zase zpět do stromu, jako by jí najednou její křídla už neunesla. Kdesi v údolí rachotí ještě chvátající povoz a i to se rozléhá nějak příliš hlasitě v tom tichu. Jest to selský kůň s těžkými podkovami, teď slyším vůz řinčeti dole přes most, pak nastane ticho; hospoda ho zastavila. To vše jest jako nějaký sen při otevřených očích, rozhlížím se kolem a cítím v hrdle jakési nevolno, jakousi podivnou stísněnost — i stromy stojí bez hnutí v mrtvém vzduchu, jako by byly zatajily dech. A teď se to sem plíží od západu; napřed vysoké věže, bílé sloupy páry, mezi nimi potvorně zbarvené mračno, klubko obrovských hadů, kteří se svíjejí a válejí a nadýmají svá šedá těla. Zpočátku leží bouře nízko a široce rozprostřena na horách, ale jak se blíží, ukazuje své obtěžkané břicho, vypíná se do výše a vleče za sebou údo-

lím svůj dlouhý vlas deště. Jest to mohutný ne-
tvor, který s línými údy a těžce kráčí širým ne-
bem. Z jejích boků šlehají blesky, které se mi-
hotají a kličkují po modravém povrchu mračna,
jiné zase sjíždějí s plápoem dolů a vrážejí se
jako ohnivé stromy doprostřed dýmajícího lesa.
Teď už slyším také dunivý krok toho zvířete a
jeho hlas, hluboké mručení, které jest sice ještě
vzdálené a tiché, ale přece proniká vším jako
žádný jiný zvuk na světě. Ozve se zvon, ale je-
ho nářek se dusí v zhoustlém vzduchu. Po chvíl-
ce náhle umlkne jako člověk, který vyskočí ze
svého zoufalství, zakřičí a zanaříká a zase utich-
ne.

A mračno roste, trhá oblohu svou tíhou, pohřbí-
vá horu a pohlcuje slunce. Světlo hasne.

V tom okamžení vskočí víchr jediným skokem
na louku. Stromy náhle hlasitě zařvou jako pod
šlehnutím biče, skloní se hluboko a také tráva
leží plosko při zemi, jako by ji vítr byl jediným
máchnutím pokosil. Ve vzduchu víří stébla, su-
ché listí a plody a mezi tím pták, kterého první
náraz vytřásl z křovin.

To není vítr, který znám, jest to víchr, přepadl
mne jako lupič a rdousí mne, až ztrácím dech.
Prach mi pálí v očích a náhle mne citelně udeří
v obličej první těžká krupěj deště. Tyto kapky
jsou hvízdající střely, otloukají listí se stromů
a ze země se práší, kam narazí. Zde pod tím

stromem nemohu zůstatí, je čas, abych se ohlédl po přístřeší. Poběžím několik kroků podél plotu a zalezu do senníku.

Ale v tomhle pozdvižení jest to daleká cesta. Déšť mne dohoní a pronikne ihned, studený jako led, kabátem a košilí, vítr mne žene údery pěstí před sebou, ztrácím půdu pod nohama a padám do šumících křovin, zase běžím a padám a hrbím se pod jeho nárazy.

Hrbím se hluboko, neboť teď vylétlo z nebe kladivo. Lícha se snoubí s mračnem, i já už zde nejsem ničím, jsem vyhlazen, spálen žhavým dechnutím blesku, omráčen nesmírným výkřikem panenské země.

Cizí vzduch mne ovane, ostrý a kyselý; blesk udeřil docela nablízku. V témže okamžení zaplaví mne déšť, potoky deště, vrhané širokými rozmachy šikmo přes pole jako zrní z ruky rozsévačovy. Cítím úzkost, bezhlavý strach zvířete, zatím co prchám a zalézám pod střechu senníku. Venku jest tma, šedé tkanivo vláken, pára nad zemí, prášící se voda na plotech a střechách, hluk a zmatek vražedné bitvy. Vyšlehují blesky, sloupy, stuhy, plápolající požáry v temnotách. Hřmění otřásá vzduchem s mohutným rachotem, který se vrací zmnohonásoben ozvěnou ze všech propastí rozbitého světa, anebo s ostrým praskotem, jako by se nebeský baldachýn trhal shora až dolů. Chvillemi vidím stromy, jak se vyno-

ří z deště, kymácejí se ve vichru a naklánějí se k sobě, což vyhlíží jako nějaký tanec, jako rej podivných strašidel tam u plotu. Jsou opilé ty jasany a olše a lískové keře, celá louka pije a koupá se v tom šumícím proudu.

Znenáhla však déšť proudí mírněji, lesy a hory se zase vynořují, dýmající ještě mlhou a ověšené průhlednými závoji. Hřmění zní už tišeji, ještě jednou se přes pole přežene pruh pleskajícího deště a pak zmizí i vítr.

Na západě mračno pomalu zdvihá svůj lem. Ukáže se jasný pruh nebe, a najednou také sluneční svit se prodere mračny. Vzdálená pole náhle zasvítlí jemnou a jasnou zelení v kalné páře jako nějaké nadzemské ostrovy. Na okamžik vystoupí samo slunce a skloní svou zářící tvář k zemi. Kraj se vůčihledě vyjasňuje, bledé nebe jest stále vyšší a čistší, a tu se z mraku na temném východě rozvine prapor, široký a slavnostní v sedmi barvách Páně. Rozvine se až na zem, druhý se klene nad ním v nádherně čistém vzduchu, a najednou začínají už také ptáci. Sedí všude v keřích, mokří a rozcuchaní, upravují se a štěbetají při tom a strásají s větví jiskřivé krůpěje. Travniny a stromy jsou hustě postříkány barevným světlem, na větvích visí v řadách veliké perly z vody, které padají dolů a rozprašují se na zemi se zvonivým úderem.

Jiný, krásnější svět povstal z té bouře, nově

stvořený a ještě čerstvý ve všech barvách.

*

Jest nádherný den a vůbec bezstarostný čas; žádné krupobití, žádný mráz, který by zkazil květ, slunce od časného rána, někdy do toho trochu sprchne vlahým mžením z břichatých mračen, která mají zpropadeně naspěch a na vzdušném nebi neví kudy kam. Jest to počasí pro růst jako stvořené, ovocné stromy stojí tu bujné a při tom ztrnulé ve svém bohatství květů jako stydlivé nevěsty, bíle naškrobené a s růžovým nádechem. Když vítr zatřese jejich korunami, vyletí z nich hejno včel. Mnohé z nich jsou tak omámené, že prostě spadnou do trávy anebo se octnou někde jinde, třeba v mých vlasech nebo na mém kabátě. Tu pak sedí a jsou trochu pomateny, pak zkusí křídla, urovnají si to nejnutnější a náhle zase uletí, neboť teď není času nazbyt.

Má louka rozkvétá den co den nádherněji a má už na svém rezavě červeném podkladě všechny barvy léta. Při plotech bují kopřivy v hustých chumáčích; žádná jiná rostlina není tak šťavnatě zelená, tak pevná a spořádaná v celé své stavbě. Když kopřiva kvete, podobá se se svými s listu na list jemně splývajícími zelenými vlákny nádherné kašně. A vůbec má tento pruh země podél plotu svůj zvláštní ráz. Každý rok za-

tlačí sem pluh kamení a rozličné kořeny z pole, zahrnul se tu plevel a vše, co miluje suchou půdu: šalvěj, máta a kudrnaté bodláky. Prstem vyprostím z trávy tenoučké pletivo ptačince, lze tu nalézt pastuší tobolku, světlík, divoké macešky a vlasaté kališky listu husí nožky, z nichž každý jest pěkně složen a má na dně jasnou krůpěj rosy. To vše nekvete ovšem honosně a pro první pohled, třeba tiše seděti a dopřáti očím klidu. Po staletí tu sedávali zamilovaní lidé a zasévali tu do mechu své vzdechy, a z toho pak vyrostlo všelicos — —

*

Jest poledne; odpočíváme ve vysoké trávě, totiž Sabina a já. Zázračné ticho vznáší se nad polem, ticho zralého dne, jež však přece jest promíseno sterými zvuky. Nebe jest zvonící číše; má krev šumí a můj dech pohybuje stébly přede mnou, tenkými stonky s kývajícími se květy. Pozoruji bedlivě kousek půdy veliký jako dlaň, na němž spočívá můj zrak. Nakonec vidím, že i on jest velkým světem, širým a plným námahy a těžko pochopitelným. Vidím mouchu, jak vylézá z mechu; jest to docela nepatrné zvířátko, šplhá pomalu vzhůru po jednom listě, až se octne na slunci. A teď tu sedí v teplém světle, roztahuje chvějící se tykadla a křídla, která se třpytí všemi barvami jako sklo potřené olejem.

Tato hodina jest vrcholem jejího žití; včera se narodila a zítra už možná nebude žít, tak krátce trvá její život. Nicméně jest to moucha dokonalá, má tak říkajíc srdce i ledviny. Mravenci odvlékají houštím křížem krážem nesmírná břemena, utíkají a v bezdechém chvatu se dorozumívají a pak se znovu a bez rozmrzelosti chápou zase svého lupu, kůže pavouka, nohy brouka aneb právě tohohle jehličí mezi sty jiných. V témže okamžiku se stane vražda; zavraždili vlasatou housenku, a jinde zase visí dva dlouhonozí komáři nehybně ve šťastném spánku lásky. Konec konců jsem přece i já sám takovým nepatrným tvorem, který závodí o svůj život; jak tu tak ležím, svět není pro mne menší anebo nebe nižší. Mohu si zcela dobře představit, jak stojím někde mezi stébly v nekonečném houští, nade mnou zelené rostliny, vlající prapory travin, a vysoko nahoře, už v jiném světě, jejich těžké skvoucí hlavy.

Květin je tu, kopretin a hvozdíků, Sabina říká, že mají nad svými vousatými obličejí širáky s peřím. A modrých zvonců, — blána jejich kalíšků jest tak tenká, že slunce jí prosvítá, ale čmeláci nedbají a střemhlav, beze vší opatrnosti a s celou svou medvědí neohrabaností se do nich vrhají. Přilétají také ke mně, mám jedno ucho rozevřeno jako květ a při tom záludně tajím dech a snažím se velmi, abych byl docela zticha

a docela náležel k louce. Ale nevoním asi dost lákavě, neboť ta bzučící věc náhle s mohutným rozletem zmizí v modru.

Při tom uplyne dlouhá doba. Snad bych zde neměl ležeti a lehkomyšlně marniti svůj život. Teď bych vlastně měl začíti něco velikého, nějaké obtížné dílo, které by přečkalo mou smrt. Ale co je teď vlastně důležité ve světě? Co by se dalo dělati, aby si člověk dobyl místa mezi hvězdami? Jeden člověk staví pyramidy, druhý sedí celý svůj život v poušti, aby spasil svou duši, a nebe se usmívá nad oběma. Ano, nebe se může usmívati, neboť chová ve svém lůně tajemství.

*

Tráva dokvétá; ještě několik krátkých dnů a začne senoseč. Minula doba blouznění, minuly večery v širé louce, ten tam je zpěv a chození ruku v ruce vonnou zelení. Jen žito zůstane stát, ten poctivý plod, jen ono přetrvá léto. Klasy už se sklánějí a nasazují zrno, a stébla zvýší muže barví se do žluta. Louka sice ještě jednou rozkveté, ale to už nebude nic velkolepého, jen bolehlav a chudobné květy podzimu.

Ze svazečku „Das Wiesenbuch“
přeložila Otilie Pastorová.

TUT - ANCH - AMON

Na ochlazené terase díval se Howard Carter, který byl velkým malířem dříve než se stal slavným archeologem, po celodenní práci v pokladnici Tut-Anch-Amonově, na měsíc stoupající v růžovém a fialovém večeru nad Egyptem.

»Jste pověřčivý?« ptal se novinář Cartera.

»Tuto otázku jsem slyšel od otevření hrobu několikrát«, odvětil Carter usmívaje se. Ale ne, nejsem pověřčivý. Přece však, kdyby měl někdo právo býti pověřčivým, myslím, že bych to musel býti prvně já.«

»Ah«, zvolal novinář dychtivě, »věděl jsem, že uslyším nějakou pěknou historku.«

»Nehledejte v tom nic než náhodu«, řekl.

»Vidíte, že hořím zvědavostí, prosím vás vypravujte příběh, na nějž si právě vzpomínáte.«

»Nu, proč ne, máme k tomu kouzelný večer: Tut-Anch-Amonův hrob hledal jsem dvacet let. Zažil jsem hodiny, spíše roky zoufalství a zas nových a nových nadějí... To jest osud všech archeologů. Jednoho dne jsem našel něco, co mi přibližovalo tento hrob, potom jsem odešel si odpočinout do Kahýry. Jednoho rána, v jakési uličce staré Kahýry, maje všelicos nakupovati, vstoupil jsem do krámu, a jak jsem si věci vybíral, zaslechl jsem pojednou zpívat kanárka. Nikdy kanárek nezpíval tak báječně. Trylkoval jako slavík. Nikdy jsem neslyšel nic krásnější-

ho. Hned jsem chtěl ptáka vidět; v krámě mi řekli, že patří jedné sousedce. Šel jsem k ní a zeptal jsem se, je-li kanár na prodej. Odpověděla mi, že nikoliv. Naléhal jsem. Nabídl jsem nemožnou cenu, několik liber, za niž možno koupit celý ptačínc, a tak konečně jsem dostal onoho kanárka. Dal jsem mu pěknou prostornou klec a odjel jsem s ním do Luxoru. Zdál se být stejně spokojen jako já; nepřestával zpívat, než když spal. A jakmile se probudil, bylo trylků, pískání, štěbetání, zkrátka nejkrásnější hudba na světě. Třeba podotknouti, že jsem bydlel blízko vykopávek v malém venkovském domku, kde jsem se často cítil sám. Ale pták přetvořil můj vesmír. Zpěv nebyl u něho obyčejným způsobem vyjádření jako u jiných ptáků: byl to jeho úděl. Zpíval svou radost. Musel byste ho slyšet, abyste si udělal pojem o jeho zpěvu. A tak poslouchal jsem ho celé hodiny. Nezdám se vám směšným?»

»Vůbec ne. Já mám gramofon.«

»Jest opravdu nutno, abyste si uvědomil, že kanár nepřestával zpívat, než když se krmil nebo spal. Doslovně. Ale jednoho dne nezaspíval: bylo to toho dne, kdy jsme konečně odkryli hrobku. Sotva jsme ji otevřeli, musel jsem ji zase zavřít. Očekával jsem nové dělníky, které jsem povolal, aby otevřeli sarkofág. A jakmile jsme hrobku zavřeli, kanárek zase začal zpívat.«

»A co potom?« ptal se nedočkavě novinář.

»Tedy, dělníci přišli, otevřeli hrobku, odpečetili

sarkofág... Toho dne se pták opět odmlčel. Ale jak víte, jsou tři sarkofágy: dva jsem dal přenést do kahýrského musea a pak jsem dal hrob zase zavřít. Sotva byl hrob zavřen, kanár opět zpíval. Konečně přišel třetí a poslední objev: byla nalezena mumie krále. V téže minutě, slyšíte?, v téže minutě, kdy se sarkofág otevřel, vplazila se do domku, v němž jsme s ptákem bydleli, kobra, vnikla do klece a kanárka zabila.«

»V téže minutě?«

»Ano. A to ještě není všechno. Nevíte snad, že kobra je královským hadem, »zlatý«, božský plaz, který je na chocholu přílby králů a zdobí všechny hrobní obrazy. Dále, onoho dne, kdy jsme exhumovali mumii Tut-Anch-Amonovu, podíval jsem se na hieroglyfy a četl jsem jméno, kterým byl označen tento hrob. Víte, jak znělo?«

»Jak bych já to mohl vědět«, odpověděl jsem, »jsem opravdu zvědav«.

Carter pomalu řekl, pomalu, jakoby čerpaje ji z hloubky paměti sděloval nejdůležitější událost svého života: »Jmenoval se hrob Žlutého ptáka.«

»A vy jste se nestal proto pověřivý?«

»Ne. Víte, nedá se nic dělat!«

Zatím již byla noc, ale tak vzdušná, tak třpytící se a zkrátka, tak krásná, že zářila jak noc v divadle. Viděl jsem krajinu jako ve dne: v popředí srázný břeh Nilu; dále dva zkrížené sto-

žáry zrovna takové, jaké byly na galerách Kleopatřiných, a ještě dále, na kraji pouště, hvězdy, neboť Egypt jest jedinou zemí na světě, kde hvězdy tvoří horizont.

Objevil se velbloud, který se najednou zastavil, vyryt náhle do hvězdného pole. Přešli tři další, potom asi deset, jeden za druhým, míříce za svým stojícím druhem.

Vystoupil hranatý, hubený pastýřský král a uhodil svou biblickou holí poslední zvíře. Strkajíce se, šli velbloudi dál a pomalu přežvykovali. Konečně zmizeli pod ochranou měsíce a sledující své kývající se hlavy, vrátili se do dávnověku.

Tento kousek jest vyňat z běžného tisku, aby byl zachován na další paměť. Neboť podněcuje mnohá rozjímání. Předně jest plně hodnověrný. Prošel novinami ve dnech, kdy Howard Carter, »záhadný egyptolog«, zemřel (v dubnu 1939). Uvedený rozhovor měl s ním před několika lety jeden francouzský novinář. V tomto rozhovoru (praví noviny) dotkl se Carter otázky, která značně vzrušovala tehdy svět: otázky, zda se opravdu faraonové mstili těm, kteří rušili jejich věčný mír. K článku byla připojena Carterova podobizna, takže jsme dosti dokumentováni k všelijakým zkoumáním.

Předně všimněte si, že novinář se stále dotazuje na pověřivost. Carter toto nemístné slovo bere za své a několikrát je opakuje. Ale nač by-

ste čekali a co schválně při opětném přečtení hledáte, toho nenacházíte: v celém článku není zjev sám, o nějž tuto jde, ani jednou pravým jménem pojmenován, není tu ani jednou slovo **znamení**. Podle běžné definice znamení jest veliká věc sloužící k **poznání** něčeho. V Písmě Svatém bývá ve spojení s divem. Znameními, jak vykládá Sušil, slují zázrakové, že se jimi nauky a poznatky některé naznačují. Je tedy často znamení zázrak, div, poněvadž oznamuje přítomnost působení Božího a dává často svědectví Božím poslancům. Když Petr po seslání Ducha Svatého v Jerusalémě káže židům, praví uváděje slova prorocká (Act 2, 19): A dám zázraky na nebi svrchu, a znamení na zemi dole, krev, a oheň, a páru dýmovou. Slunce obrátí se v tmou, a měsíc v krev, prvé než přijde den Páně veliký a zjevný.« A o verš dále o Kristu s důrazem: »Muži israelští, slyšte slova tato: Ježíše Nazaretského, muže **osvědčeného** od Boha mezi vámi, mocmi, a zázraky, a **znameními**, které skrze něho činil Bůh uprostřed vás, jakož i vy víte«. Tedy vedle moci a zázraku jako s nimi ekvivalentní jest znamení jmenováno, čímž zajiště jest jeho hodnota vyzdvižena. »Skvělými znameními bylo provázeno narození a začátky života Ježíše Krista, takže ani demon nemohl nevědět, že jej Nejvyšší určuje k věcem velikým«, praví slavný franc. kazatel Massillon. A Lamennais, náboženský sociolog na způsob našich lidovců, přímo tvrdí, že všechno, co kdy se dů-

ležitého dělo a má dítí na světě, má své zname-
ní, jež tomu předchází.

Zkrátka znamená je vážným předmětem studia
a oba rozpravěči, Carter i novinář ani o ně ne-
zavadí ve chvíli, kdy jiného slova pro zjev s ptá-
kem vůbec nemají. A tak v okamžiku, kdy přísná
logická a psychická důslednost situace do-
tírá, Carter pokrčí rameny a praví: »Víte, nedá
se nic dělat.«

Tato lhostejnost tam, kde každý zdravý duch
ocitá se v podivu, za těch okolností, jak vylíče-
no, přímo nás uráží.

»Nikdy se na tomto světě nic neztratilo, co by
bylo hodno podržet; pohleďte na květ... Jen
se stále dívej okem tělesným či duševním, a brzo
najdeš, nač se dívat. Přestal se muž podívatí
ženám? — Jsou tu druzí mužové, mrtví i živí,
kterým se lze podívatí. Přestal se podívatí
mužům? Je tu Bůh, jemuž se lze podívatí: a
schopnost podívu může být zároveň stará a dost
nabažená předmětu prvního, a přece mladá a dost
svěží, jde-li o předmět nový.« (Robert BROW-
NING, *P i p p a j d e m i m o*, čes. Balej str. 31.)

»Všude je plno... Co dříve problémem nebýva-
lo, počíná jím nyní býti téměř napořád: najít kus
prázdného místa... Udála se jistá změna, no-
vota, která opravňuje alespoň v prvním oka-
mžiku náš údiv. — Divití se, být překvapen, toť
počátek pochopení. V tom záleží stanovisko a
vlastní výsada intelektuálova. Gesto, vyjadřu-
jící jeho cech, spočívá v očích rozšířených údi-

vem při pohledu na svět. Všechno na světě je podivné a zázračné pro skutečně otevřený zrak. Podivení, toť rozkoš zakázaná fotbalistovi, jež intelektuála zato nese světem v ustavičném o-
pojení visionářském. Jeho příznakem jsou vypoulené oči. Proto přisoudili staří Minervě so-
vu, ptáka se zrakem neustále oslněným. (ORTE-
GA Y GASSET, Vzpoura davů, čes. 1933
str. 18.)

Že by byl Carter zabeďněncem a ztupělým bur-
žoou, toho nevidíme. Ale ani Zahradníčkův po-
vzdech Žíznivého léta (1935 str. 16.): »Ó melan-
cholie, ... na stěnách v divném oživení jen sto-
py po tom, čeho není...«, z jeho tváře nevyzí-
rá: tvář ta jest posupná, zatvrzelá, odporující.
Nějakou »archeologií« nelze přece ospravedlni-
ti vykopávání těl bývalých králů. Králů, kteří
s takovou pečlivostí se dávali pohřbívat. Nesmí-
me zapomínati, že první slavné osvědčení Vzkří-
šení těla jest v Jobovi, knížeti z doby faraonů
před Mojžíšem, kdy obcování »gospod«, mágů,
lechů a vladyk bylo dosti sjednoceno a kdy mou-
drost věků se takřka přelévala z krajiny do kra-
jiny. Jak jasně v té věci praví v 19. kapitole ve
verších 25.-27.: »Nebo vím, že vykupitel můj živ
jest, a že v poslední den ze země vstanu: a za-
se oblečen budu kůží svou, a v těle svém uzřím
Boha svého. Kteréhož uzřím já sám, a oči mé
spatří jej, a ne jiný: složena je ta naděje má v lů-
nu mém.«

A zdá se, že právě touto pravdou králové egypt-

ští byli nadšeni a právě proto tolik péče věnovali pohřbívání těl. Mám před očima tři podobizny Tut-Anch-Amonovy: dvě sošky a email na cpěradle trůnu, a ze všech patrno, že kanárek byl dobrým jeho symbolem. Vymírá jím XVIII. dynastie a zdá se, že život jeho byl podle tváře, plný útlocitu a tužeb, že ze své melancholie mohl býti probuzen k volnějším dýchání až po smrti, že teprve pak byl podle podivuhodného verše Mallarméova »takový, jak v něho samého Věčnost jej proměnila«. A hle, sprostá doba »věřících vědy« (jen vědy!) opovažuje se svými bezhlavými vyznavači snížití ostatky královské na pouhé musejní mumie! Viděl jsem vyobrazení Kahýrského musea, kde teď »odpočívá« mnoho faraonů. Nic sprostšího, nic ohavnějšího jako vystavovat očumování internacionálních zevlounů tyto věkovité rakve po vyloupení pokladnic, ukrytých v písku a kamení, jež neměly býti otevřeny až k Poslednímu Soudu. A přes všechna znamení, na všechny výstrahy, vnitřní hlasy a dotěrné otázky z vnějšku nemají »věřící vědy« jiné odpovědi než strašné slovo všech bohopustých agnostiků, kteří pohrdli navždy milostí bázně Boží a tím i radostí a možností býti maličkými ve smyslu evangelia: »Víte, nedá se nic dělat.

KÁMEN VIDĚNÝ ŠKVÍROU VE ZDI.

*V ulicích vzbouřených obviněni Tvou slávou,
když kámen ruce zvedaly,
jak často prostřed davů se sklopenou hlavou
ve dlažbě jsme Tě hledali.*

*Na stavbách trestnic svých kameny město sbírá,
kořenem v písku píše strom,
vzlyk kajícnice země každá stěna svírá,
ježž z jejích útrob vydral lom.*

*V žaláře roztloukli Tvé puklé srdce skály.
Jak často uprostřed těch zdi jsme zastýskali
pohledět v tvář Tvou zmučenou.*

*Jak často zjevila nám osamělým víra
v kameni rozbitém, jež obnažila škvíra,
tvář Tvoji do zdi vtlučenou . . .*

BEZBOŽNÝ ŽEBRÁK.

*Den zmirá nad městem, krev slunce horce šplouchá
do umučené tváře oprýskaných zdí —
co já tu hovořím, to nikdo neposlouchá,
jen kameny se rdí . . .*

*Svá roucha roztrhli a bráli kajicníky
a, syti, zbožně ctili předepsaný půst —
já žebrák bezbožný jsem tehdy přijal s díky
váš odříkaný krajíc do hladových úst.*

*A otevřeli dlaň a poslali své sluby,
by laciný svůj břich splatili z almužen —
já tehdy sevřel dlaň a přijal vaše dluby,
už celý život můj je Bobu zadlužen.*

*Pro něžnou lítost svou pak z bílých rukou kněze
u mřížky přijímali obět Oplatky —
já soucit nevzbudil, na obtíž vaší něze,
jsem vydán na milost — na soucit s odpadky.*

*A chladným popelem poznamenali čela,
o smrti rozjímalí v záři záhadné —
tvář moje popelavá hanbou řeřavěla,
jak dlouho musím žít, kdy stud můj vychladne?*

*Den zmirá nad městem, krev slunce horce šplouchá
a v cáry obláček oblohu vítr rve —
vy roztrhli jste, šašci, šarlatová roucha,
já nahé srdce své . . .*

PÍSEŇ CHUDINY.

*Jak pískovec se drobí
den v městě do mlh zvětralý,
do něho živé hroby
v ulicích jsme si vtesali.*

*A vápnem vybilili,
— své plíce s věčným pícháním,
abychom nešířili
svou sípavou smrt dýcháním.*

*A potem vykropili,
— svou úzkost, troud své hniloby;
abychom nezvířili
řeřavý popel chudoby.*

*Spálily svaly, žíly
a kosti z tváře vymleté,
abychom neožili
do podoby své prokleté.*

*A na prach rozdrtili
v ramenou klouby nepravé,
aby se nezkloubily
po druhé v ruce žebravé.*

*Svůj rod jsme vybladili
již ze společné kostnice,
abychom nesoudili,
až zazní boží polnice.*

Vladimír Vokolek.

DOBA ŽNÍ

Hvězdy parné letní noci visely ještě na nebi, když Gerolph procitl ze spánku. Umyl se, oblékl se, a ovíván chladným ranním vánkem přešel ztemnělým dvorem, otevřel vrata a vykročil v rozednívající se širý kraj. Temnota se ještě neodpoutala od země, ale hluboko na východě pučel první svit dne, tušení života, příslib. Hvězdný obraz velkého vozu se ještě pohyboval na nebeské dráze. Gerolph zvedl zraky k nebi. Velký vůz byl jeho zamilovaným souhvězdím, souhvězdím sedláka, jak říkal: Vůz byl jeho znamením. Projížděl stále, přinášeje svoje pozvání se žní nekonečnosti. Dokud vůz projížděl, bylo dobře. Celá obloha byla poseta hvězdami. Nezvažitelná nebeská závaží, orkány éteru, vichrné ohně spočívaly v poklidu na spící zemi, na lukách temných jako noc, na obilných lánech snivě zpředených, na cestách plavých, kroky ještě nedotčených. Vzdušné sloupky nesly jejich tíži a spojovaly zemi s hvězdami.

Jak velký, krásný a tajuplný jest Tvůj svět, Otče!
Jak jsem vděčný, že mohu zábleskem tušení a myšlenky k Tobě vzhlednouti, abych sledoval běh Tvého souhvězdí! Také pro mě jsi ustrojil nebeský vůz. Také pro mě padá rosa, přichází jitro. Ty jsi uspořádal věci podle Tvého rozhodnutí, Tobě jsem se odevzdal a jsem spokojen. Bolesti a utrpení, která mi na mne vložil, jsem vzal na sebe a déle se jim

neubráním. Ty znáš nitro našich činů. Jestliže vneseme nepořádek v Tvůj svět, uveď jej opět Tvoji obětí, našimi bolestmi a pokáním v soulad. Amen! Kroužil svým pohledem po kraji ponořeném ještě v spánek. Mlhy se na něm uvolňovaly jako vláčný dým, závoje snivých, nezrozených myšlenek. Připadalo to, jakoby se příze jitřního chladna a tetelícího se vzduchu přisávala na zahradní plot a na osamělý, do výše hvězdného rána čnící polní kříž. Několik ptačích hlásků se dalo do cvrlikání, a nyní se náhle zvonivě rozezvučely. Jásotem zaplesal ořechový strom. Na dvoře zakokrhali dva noví kohouti a domácí pes rachotil zhurta svým řetězem. Na východě se zachvěl bledý svit, možná, že se mladá ranní záře dotkla země, zakřivení vršíčku nebo kostelní vížky. Oblačný háv padl na horizont, a zůstaly jen zlatočervené stopy, smísené se stříbrem a šedí. Venku, v rozžihající se dálce, se ponořily hvězdy do nebe, jakoby se skutálely domů do své skryše, a jenom ještě nad ním, tichým obdivovatelem, probleskovaly nočním jasem vysoko nahoře na vrcholku klenby. Jeden obraz za druhým však mizel, čím více přibývalo zespondu světla a čím jasnější lesk přijímala země. Nebe svolalo hvězdy dohromady; byly na Boží rozkaz zavolány nazpět. Poslušně následovaly prvotního slova. A nyní se stal obraz země zřetelnějším, určitějším. Mlhoviny se vyjasnily, nejistota nabyla tvarů, meze se staly viditelnějšími, pahorky se oddělily od údolí, tekoucí od pevného; tvoření

se opakovalo. Z páry se vyhoupla kostelní věž, dědiny procitly a třpytily se střechy a okna. Spořádaně ležela pole, krásně připravena se vlnila nahoru a dolů, a zlaté stéblo zářilo hojností a nedočkavostí. Člověka naplnila radost. Kolem něj vířily nivy. Byly opět živoucí, jako kdysi, za dávných, dřívějších časů. Nic jim nechybělo. Byly zdravé, jako podařené děti; mnohoslibující, jako zdatní synové; bohaté, jako on sám nyní byl bohatý, protože již nepokrývaly více jeho otčinu jako úhor.

Jeho selské souhvězdí, velký vůz, zajel již dávno do nebeské stodoly a odstrojil. Východ byl poprášen zlatitou prškou, ohnivým vodopádem třpytu. Stromy ovál palčivý dech, záblesk žárného vzduchu. Nebe i země zazářily pod dotekem vzájemného pohledu. Gerolph se vrátil a vstoupil na dvůr, kde ťapaly kroky a oznívala volání. Muži si hleděli svých zaměstnání, ve stáji, ve stodole. Hbitě vypil svoje ranní mléko, snědl svůj suchý selský chléb a pak nabrousil kosu. „Dobré jitro, pane Gerolph!“ přály ženy i muži, kteří se shromáždili na dvoře, narážejíce hrabicemi o dlažbu.

„Dobré jitro vespolek!“

Přistoupil k nim v dobré náladě. Oni byli jeho druhy a pomocníky. On byl jedním z nich.

„Máme vše?“ tázal se obezřele. „Na nic jsme nezapomněli? Také na jídlo ne, na chléb a mléko k svačině? Máte své šátky?“ obrátil se k ženám. „Dnes bude opět parno.“

Měli, co potřebovali. Jejich oči se leskly. Brunátné byly jejich obličej; zpracovalo je slunce. Hezká mladá žena mechanikova vyběhla až poslední z kuchyně.

A puchýře na jejich dlaních od včerejší polní práce již zmizely přes noc?

Vztáhli k němu ruce.

„Napolo“ pravil, plácaje svojí rukou v jejich ruku. „Příliš jemné! Nezhrubly ještě dosti.“ „Ale je dosti místa pro nové puchýře,“ odpověděli radostně. Chtějí si je zasloužiti dřív ještě, než bude poledne.

„Tak tedy do práce!“

„Pocho — dééém — pó — chod! zvolal štětečkář a vyrazil. Zástup se dal do pohybu. Hovoříce a vtipkující, kosy, vidle a hrábě na ramenou jako pušky, zbraně míru, vyšlapovali z brány ven. Pes na dvoře za nimi věřil a na okna usedlosti se přitisklo několik dětských tváří. Ženci táhli husím pochodem polní cestou dolů. Šaty svítily v zeleni. Pronikali napříč vlhkými loukami a vplouvali do vlnění praskajícího obilí, zatím co zlatorudé jablko světa, letní slunce, uzrávalo jitřně nad lesem údolí.

Přel. Zdeněk Řezníček.

Friedrich Schnack. Das neue Land. Úryvek z kapitoly „Doba žní“.

LEV VLADYKA

PRÁZDNO

Probuzení faráře Eupolise otřásalo kostmi. Byla taková tma, jakou tento ctihodný pastor dosud nikdy nezažil. Kolik bylo hodin? To vědí mocnosti pekelné, kukačka žádná nezakukala a také se neozval cymbál hodin.

Jen padla rána, ohlušující a vzteklá, a za ní vyběhl pololidský, polozvířecí výkřik, sténající, zkomíravě vyjící a nařikající. Proto se vlastně zbožný kněz probudil, zdvihl se trochu na lůžku a naslouchal. Stenání neumlklo.

Tma byla děsivá. Ani obláček světlejší šedi, ani jediná probouzející se spára neotřásla hustou celistvou kaší tmy, svírající a neproniknutelnou. Dobrý Bože, cožpak jsem oslepl, opakoval si kněz a mnul si zavřenými pěstmi oči. Kde to jsem? Kde to vlastně jsem? Přeříkával skoro ustrašeně a podvědomě a pohlížel směrem, kde očekával zásvit svého okna. Nebylo tam nic, pádná pěst neskonale tmy umlčovala všechno.

Už je třetí rok zde na celém ostrůvku Amogi-
ani v dosahu spárů poloostrova Chalkidike me-
zi dvěma sty rodinami vypovězenců z Malé Asie.
Sám sem dobrovolně šel, jsa prodchnut věřící
pokorou, pomáhal ubohým rybářům, po kame-
nitém břehu chodil a rozmlouval se svým Bo-
hem. Kamž by odtud šel? Nepotřebuje zábav,
nepotřebuje nic. Boží milost mu stačí pro potra-
vu ducha a kozí mléko a prostý chléb pro posí-
lení těla.

Leč toto snad není jeho pokoj? Zvedá pravou
ruku a sahá otevřenou dlaní — ne, stěnu nemů-
že nahmatat. Vykloní se z lůžka, jak nejdále
může, ale jeho ruka proletuje prázdným prosto-
rem. Není to skutečně jeho jizba, . a přece se
nemůže upamatovat, že by včera večer někam
odešel. Či přestavil si postel ke druhé stěně?
Ani na to se nepamatuje, ale jeho levá ruka se
pokouší zajistit práva této domněnce.

Co to? Aní zde není žádná ohrada zdí.

A sténání odkudsi zvenčí doléhá dosud k jeho
sluchu, už přechází v pouhé chroptění umírají-
cího, úděsně a strašidelně, že polekanému kně-
zi naskakuje husí kůže na zádech a mráz otrá-

sá jeho svaly v zimomřivé zimnici.

Někdo hrozí z tmy. Neurčité nebezpečí, šklebící se bezmocností osleplého kněze. Farář se potí strachy. Jeho tělo je slabé. Kněz Eupolis se nemůže bát o svůj život. Nebál se nikdy. Bral všechny náhody a nehody se vzornou pokorou služebníka Páně. A teď najednou, toto Nevysvětlitelné zatřáslo stromem jeho nervů, že povolily, v nesoudržnou změť blátivé hmoty.

Posedlý neznámou hrůzou leze po posteli, nevidomý plž malomocných pohybů a chytá prázdnými rukama existenci stěny, aby se zachytil něčeho pozemského. Pátrá po stranách, v nohách i hlavách postele, a vyklání se daleko do vzduchu, stává se mátožným přízrakem, smeká se a zase se zachycuje, ale stěny utekly do neznáma, nejsou zde, aby se mohl chytit jejich jsoucnosti.

Probere se poněkud z tohoto posedlého počínání, uvědomí si bláznovství vztažených paží, ulehne naznak a jeho studené rty počnou mechanicky přeríkávat slova modliteb, která mají spíš uklidnit prosebníka než přivolat pomoc vyšších mocností.

Ochladilo se citelně, skuhrající hlas venku byl doražen, umklkl a povlovná opona klidu začíná stékat z neznámých výšin mu do srdce, proměňujíc se v moudrou rozvahu a v pravý klid.

Teprve teď, když se kněz uklidnil, počíná znovu sledovat nitě svého nevysvětlitelného případu. Zdá se mu směšným, že se mohl něčeho bát a připadá mu velmi hloupým, že nenašel zdi svého pokoje. Co na tom, je-li postel odtažena doprostřed jizby, jaké neštěstí, čihá-li v koutě někde vrah s napřaženým kyjem? Více nelze ztratiti než život ovečky Boží a ten nestojí skoro za to, aby byl ztracen. Všichni jsme v ruce Páně.

Hlas venku vyštěkl znovu, zajíkl se a protáhl se v bolestné zakňučení. Zaříz se hluboko do uší právě vyrovnaného faráře a zněla z něho smrtelná úzkost a vystrašený děs. Stín té hrůzy padl také na srdce knězovo a stačil, aby znepokojil jeho chod.

Vstanu a podívám se ven — rozhodl se pevně kněz. Odhrnul příkrývku, jsa poznovu jist sám s sebou a uklidněn svým úmyslem, který tak bezpečně a jasně mohl odkrýt celou záhadu.

Dlouhé nohy, poněkud tenčí, než by příslušely sluhovi Páně, sehnuly se podél pelestí dolů, kněz sedí a špičkama prstů u nohou sahá po pevné podložce podlahy, která má býti vůdcem jeho kroků.

Studený pot vyskočil mu na čele.

Natáhl nohu, křečovitě se chytil lůžka a hmatá, a děsně loví citlivým palcem nohy marně.

Zem utekla. Není zde.

Bože mocný, kdyby aspoň nebyla tak strašná tma. Kněz, visící rukama za okraj lůžka, naplná nohy dolů, žíly na čele mu pukají námahou, nadouvají se, buší, svaly se svírají v bolestné křeči — nohy však komihají naprázdno vzduchem. Tato podivuhodná postel nestojí na podlaze.

Zaleze znovu na lůžko a potom, zleže na bříše, jezdí rukou po nohách postele, aby se dostal na jejich konec. Není to tak těžké. Ruka sjede po hranatém dřevě nohy, dojede až k rovnému konci . . . tento trčí ve vzduchu a pod ním není nic, jen vzduch a nepropustná tma, šklebící se a cynická.

Rozrušen k mezím možnosti natáhl se kněz na-

znak a pokouší se srovnat myšlenky. Jaké to ďábelské mámení, šalby a klam? Což plují vzduchem na strašidelném korábu lůžka? Smiluj se, Pane, a vnukni útěchu služebníkovi svému, který se v pokoře plazí u nohou Tvých.

Ostatně, není to žádný zázrak. Nemusí přece lůžko stát vždy na nohách. Jinými sloupy mohla být podchycena pelest a celá postel pozdvižena vzhůru. Ale kdo to učinil? A proč?

Nepátrejme po tom. Nechtějme vysvětlovat tuto absurdnost. Svou tvář obraťme k Pánu a nestarejme se o pozemské maličkosti. Brankou rtů vycházejí nová slova modliteb zúžených úsilně na sebe v hromadu, jejíž vrchol leze postupně nahoru, jazyk se už jen mechanicky potácí pod znaveným patrem, klínká jako umíráček a sotva kdo může stanovití úder poslední.

Kněz opět usnul.

Ráno vstával za doprovodu třeskných fanfár paprsků slunečních, tancujících na kamenitém břehu své obvyklé jitrní tance. Farář se probudil — ve svém bytě — okno je na svém místě, i postel stojí na čtyřech nohách v místech, z nichž léta nebyla hnuta. Je to směšné — ta hloupost,

která se mu v noci zdála. Co ho to jenom napadlo?

Jde si odsloužit mši a potom odchází na břeh ostrůvku, aby odkrokoval svou ranní procházku v nábožném rozjímání. Avšak klidu není. Přízrak noci se mu vrací, rozrušuje ho znovu a znovu, bodá ho a píchá, že zbožný otec není mocen kloudné myšlenky. Byla to skutečnost? Nemožno. Musil to býti sen. Však kdyby těchto snů mělo přijíti více, brzo by pod jejich útlakem ztratil zdraví — brzo by byla z jeho nervů popraskaná rybářská síť.

K doktorovi zajde. Ostatně může počkat ještě dvě nebo tři noci, zda-li se trochu uklidní. Ale co, prohlídka by nemohla škodit. Už dávno nebyl u lékaře; není dobře hazardovat se zdravím. Nemohl by pak přece zastávat svoje místo, nemohl by pomáhat lidem . . . Oh, dokud je živ, chce mít zdraví pro vyplňování svého úkolu. Odkládá, přemlouvá sám sebe, ale den je skvostný, pozlacený, přesto, že už je konec září a vábí ho k tomu, aby sedl do loďky a dal se odvézt na pevninu. K 11. hodině již nevydrží, podivný nepokoj ho jímá a kněz podlehne nutkání. Na-

táhne na sebe lepší roucho a vypraví se odtud. Odjíždí a má radost z cesty, jako malé dítě. Oči-
ma si pohrává s mořem, uctivě vzhlíží na mod-
ro oblohy, usmívá se na svůj obraz, lámaný vl-
namí moře a pohlíží dychtivě ku břehům Chal-
kidike. Za dnešní den nemohla být celá cesta
vykonána. Teprve zítra dopoledne se bude mo-
ci vrátit do svého příbytku. Je právě 24. září
roku 32. Toto datum je velmi důležité.

Neboť v noci, smutně památné noci na 25. září
byl celý poloostrov Chalkidike postižen krutým
zemětřesením. Mnoho lidských životů bylo zni-
čeno, mnoho vesnic pohřbeno v ssutinách, vzpo-
meňme jen Jerissos a Stagíry a mnoho lidské
práce přišlo na zmar. Farář Eupolis se nikdy na
svůj ostrůvek nevrátil, neboť celý kus hlíny v
moři, zvaný Amogiani, byl pohlcen vlnami. Ne-
ní ho více. A farář Eupolis si od těch dob dosti
často vzpomene na svůj sen, který ho včas vy-
hnal z ohroženého ostrůvku na pevný břeh, aby
mu zachránil život pro delší práci na vinici Páně.

René de BERVALL

„MONSIEUR DE LA MANGEOIRE“ ZEMŘEL

Francouzské »Monsieur de la Mangeoire« znamená toho, kdo obstarává žlab, koryto pro krmení, pytlík s pící pro koně, jesle pro ovce, zásypy zvířím a ptákům, snad tedy pan Zasejpal, Krmenec.

Smrt básníka Oskara Václava Lubicze Milosze v domě, který právě koupil ve Fontainebleau, naplnil francouzské písemnictví nejhlubším smutkem. Jedině ti, kdož byli na pohřbu tohoto posledního potomka starých panovníků Lužice, v neodbytném a protivném dešti (»sous la pluie vieille et sale«) truchlivého městského hřbitůvku, mohli zjistiti, jak byl milován svými přáteli. Jean de Bosschère ve své knize **Paons et autres Merveilles** (Pávi a jiné divy) vypravuje o něm, »když se ukazuje v parku, pozdravován všemi ptáky, pěnkavami, sinicemi, kosy a drozdy, sýkorami, mlynáříky. Sedají naň jako na hřádu, ověňují ho jako živé květy. Odpovídají na jeho

hlas. On pak mezi těmito zpěváčky je jistotně Františkem . . .«

Dávno již tomu, co O. W. de L. Milosz zřídil v lese Fontainebleauském (přímo v Boulingrinu, jenž, zdá se, býval svědkem lásek mladého Ludvíka XIV. se slečnou de La Vallière) otáčivý krmenec na zásypy, kam se sletali všichni ptáci kraje. Pokud bydlel v Paříži, ba i v době, kdy byl vyslancem residentem Litvy ve Francii, jezdil dvakrát týdně do Fontainebleau, a to pravidelně každou zimu, aby zasejpal »svůj« krmenec.

Bellifonténští mu přezděli »Monsieur de la Mangeoire«.

Aby dal těmto svým domácím znamení o své přítomnosti, p. de Milosz osvojil si obyčej pískaří velkou wagnerskou arii ze Siegfrieda. Ihned obklopil ho mrak pestrobarvých žroutů a odpovídal mu chvalozpěvy, vyjadřovanými v rozličných jazycích. Slyšme, co Milosz sám pravil o svých »okřídlených bratřích«:

»Nebyl jsem jednu zimu dosti v pořádku se zdravím, takže jsem nemohl Fontainebleau navštívit. Když jsem se zotavil, šel jsem tam s obavou, že snad ptáčci už na mne zapomněli. Zby-

tečný strach! Jakmile jsem přišel, aleje, hájky a křoviny zavzněly radostným pokřikem, byl jsem poznán, obklopen a nadšeně oslavován všemi druhy.

Je to jedna ze tří nebo čtyř nejdražších a nejdojemnějších vzpomínek, jež si ponesu z tvrdé planety Země.«

S sebou nosil stále jednoho ptáka, jemuž říkal »úřední«, a jehož jen málokdy opouštěl. Tento pták, který nemohl žítí leč na svobodě v jeho příbytku, a jenž se živil u stola, byl jakýsi míšenec, a jako takový, pravil básník, bylo to ptáče-anděl. Když jsem se ho jednou otázel, proč on, jenž zbožňuje hudbu, nechodí nikdy na koncert, dostal jsem odpověď: »Jak chcete, abych šel poslouchat lidskou hudbu, když mám doma nejkrásnější hudbu světa. Ach, kdybyste věděl. Vždyť můj míšenec, když se mu arcí zračí, otvírá mi všechny hlavní brány ráje: a tu slyším tu nejzázračnější hudbu, asi tu, kterou jen andělé mohou sehrátí, jen praví andělé Boží!«

Když sluhovi bylo podívno, že pán nejde jak obyčejně k obědu, vešel do jeho světnice: p. Milosz ležel na zemi mrtev. A pták-míšenec, jenž

ho nikdy neopouštěl, zmizel. Všechno hledání bylo marné: nikdo ho již nespatriil.

K tomu dovolím si podati toto vysvětlení: ve chvíli, kdy andělská duše Miloszova opustila tělo, jež měl po celý svůj život v ošklivosti, míšec-anděl chňapl po ní, a něžně přitiskl ji k svému srdci. A pak, když noc snesla se nad krajinu, duše a anděl — obě bytosti »němé jako druhé narození« a navždy spojené, tentokrát odlétly k

*Lásce, která, jako slunce vnitřní,
vycházela nad starými kraji paměti.*

Z franč. J. F.

ZOFJA KOSSAKOVÁ

Korály Matky Boží

Piękošovské...

... Jeřáb se strojí do korálů, že je až kouzelné na ně popatřit. Ale jeřabiny se vraští mrazem — a spadlé hníjí. Právě rudé korály klouzají mezi prsty hladké a chladné. Necinkají jako skleněné růžence, které koupíš na církevní slavnosti, ale klepou o sebe vážně, jako by vzpomínaly na šumot moře. Vždyť říkají lidé, že korály rostou v keřích na dně moře, odkud je potápěči loví. Těžko lze tomu uvěřit, ale staří lidé tvrdí, že je tomu tak. Tedy míti korály na šíji, toť, jako kdybys nosil celý daleký svět. A v ničem není dívčině tak pěkně, jako v korálech... Tak uvažuje Julinka Gruščánková, spěchajíc pěšky za houfem družek jdoucích sbírat bylinky do lesa. Ve vsi je ruch, jak bývá na Zelený čtvrtek. Každý je zaujat něčím jiným — a je až žalno, že nelze na všechno popatřit. Malé dívčiny strojí haluze stuhami z papíru a cvičí se ve zpěvu. Hlásky tenkými jako jehličí prozpěvují:

*... Stromečku zelený, pěkně ustrojený,
Já s haluzí do Varšavy, za haluzkou
chlapec čilý...*

... čilý... čiiilý... posmívají se zpěvačky vesnickým galánům. Za plotem zamrkají, vyprsk-

nou do smíchu a běží dále . . . Není čas veselí. Je třeba Moranu ze slámy a z hadrů dokončit, k řece odnést a za zpěvu ji utopit. A klepajíce řehtačkami, připravenými na zítřek, sbíhají se děti se všech stran. »Utopme Moranu! Moranu!« Starý probošt stojí před farou a potřásá nespokojeně hlavou:

» . . . Ej, kdybyste to již nazývali jinak, ne tím pohanským jménem . . . Již všude zovou toho panáka Jidášem, jenom v Piekošově ne! . . .«

»Dobrá! Jidáš-Morana! Jidáš-Morana!« křičí hoši. Jen co je pravda, nechápu ani v nejmenším, oč knězi jde. Že je to pohanské? Vždyť dědové i pradědové vždycky Moranu topili, a pohany nebyli! Vždyť probošt v kázáních tvrdí, že lidé dříve byli zbožnější a poctivější nežli dnes . . . Hcspodyně se nemohou na to dětské skotačení ani podívat. Není na to času. Uzavřeny ve vybílených, čistě uklizených chalupách pekou mazance. Střehou bedlivě těsto kynoucí v dížích, které by jim lečjaký závan mohl pokazit.

Dorostlá děvčata se sešla u rychtářovy chaty a hlasitě sněmují. O čem? Nu, jistě o pomlázce!

»Zapřahejte koně i voly,« vykřikuje zpěvavě Ondra Derkač, »musí se vyvéztí špína Maryčky Latoščánkové a musí se vzít na ni pět fůr písku k vydrhnutí, pět fůr peří na věchet, dvacet věder vody a mýdlo, a to se vylije na hnojiště, tak je černá!«

»Počkej ty ohavníku! Počkej!« ohrazuje se uražená Latoščánková.

Všechny dívky, místo aby šly do lesa sbírat by-

linky, zastavily se opodál, a pilně poslouchají. Co o které budou chlápci povídat . . .

»Dvacet věder!« opakuje Derkač. »Zapsal sis to, Stáňo?«

»Zapsal,« ujišťuje Stáňa Madeje a už to kreslí uhlem na prkenný plot.

»Dále, kamarádi, dále! Žofce Skřípkové šest fůr.«

»A na věchty nestačí ani celá březina!«

»Hledme! Ještě zbývá Martinka, již nikdo ani nevydrhne. Snad abychom ji vtáhli do řeky?«

»Arci! Do řeky! Do řeky!«

»To spíše políbíš psa na čumák . . . ,« bručí Martina, ale oči se jí smějí.

»A Julinka ještě! Julča zbyla!«

»Julinku je třeba omýt kořalkou,« rozhoduje soudce Derkač.

»Ó, hrůza! Julinko! Slyšíš, co ti určují?«

»A co o mně říkají, co?« tlačí se kupředu netrpělivě nosatá Růžena.

»Dosud nic . . . «

Dívčiny poslouchají dále, vyprskují do smíchu smíchem, když padají stále nová jména. Jenom Růžena div nepuká zlostí, neboť na ni úplně zapomněli. A to je nejhorší nepozornost k děvčeti . . . Těžko naléztí větší.

»Julinko, těš se, těš,« štuchají kamarádky šťastnou vyznamenanou dívčinu. »Žádné, kromě tebe, nepřisoudili počastování . . . «

Julinka se raduje, ovšem . . . Oceňuje čest, jaká ji tu potkala, přes to, že není zdejší. Slouží zde u strýce. Otec má grunt až v Zálesí. Oženil se

po druhé, ale macocha dívčině tak ubližovala, že se strýc slitoval nad sirotou a vzal ji k sobě do služby.

Všechny šaty, které dívky zůstaly po nebožce matce, si macocha vzala. Celou truhlici šatů i korály. Šňůru korálů jako bič . . .

A právě pro ty korály se Julinka tak souží. Na ty korály nemůže zapomenout. Pro ty korály se nemůže plně radovat.

Jen co je pravda, nemá je vždycky před očima tak jako dnes. Neví sama, proč se jí zaryly dnes tak do hlavy i do myšlenek, že chodí jako mátožná, nedbajíc svátků, ba ani toho, že ji Ondra Derkač, jí jedinou, uznal za hodnou, aby byla počastována. Myslí na to snad proto, že s Maruškou Latošánkovou a s nosatou Růženou oprašovaly obraz Matky Boží, ověšený korály. Najisto proto.

Zázračný obraz Matky Boží Piekošovské je velmi starý. Starší než kostel, o němž je známo, že byl postaven na místě dřívějšího chrámu, který shořel, a v němž obraz již byl. Nikdo neví, kdo obraz opravil, který malíř jej maloval — ba ani kdy. Od věků temné jeho obrysy zdají se každému z Piekošova neodlučnou částí dědiny, nezměnitelnou jako vršky za vsí, věčnou jako sama země. Kdysi, kdysi, když Polsku hrozil švédský nájezd, zvaný potopa, tehdy obraz plakal krvavými slzami. Ještě zlé chvíle nepřišly, teprve měly přijít, a hle, Ochránkyně piekošovská zaplakala!

Všichni to viděli. Popatřili na těžké, rudé slzy

a srdce v nich zmírala. Stalo se tak jednou. A nejednou pak přicházela velká neštěstí na ves, ale zázrak se již neopakoval . . .

Ale vzpomínka zůstala. Z vděčnosti za tu lásku, za lítost Panenského srdce, rozžalostněného nad poddanými, byl zasazen chudý obraz do stříbrného a zlatého plechu a za krvavé slzy, které Panně stékaly po líci, navěsili naň šňůry, šňůry korálů. Snášeli je chudí i bohatí, až jich bylo mnoho. Korály pokrývaly celá prsa Panny, kladly se jedny na druhé. Temné, světlé, kulaté i ploché, velké i drobné, nebo na drobně řezané. Těžko bylo lze je spočítat. Probošt měl možná v knihách zapsáno, kolik jich jest a od koho, ale je možné, že neměl.

Děvčata patřila na tu krásnou záplavu a otírala prach, který se na obraze od minulých svátků nahromadil. Dávala při tom pozor, aby jejich dech a prach nešly na svatou tvář, vykukující z pod plechů a záplavy korálů. Tvář byla podlouhlá, byzantská, s vysokými oblouky obočí, s velkýma očima, hledícíma nepohnutě před sebe.

Děvčata hleděla na ni zblízka, poněvadž obraz byl vyňat z oltáře a vsazen do velkého zlatého podstavce. Nebť dvakráte do roka, na Vzkříšení a na Matku Boží Zelnou byl nošen v procesí kolem kostela. Vítr ovíval tehdy staré plátno, slunce si hrálo po plechu a rudlo na korálech. »Tato šňůra je právě taková, jako ta, kterou mi zanechala matička a již mi vzala macocha, ta fena,« řekla Julča.

»Jejej! To je krásná šňůra!«

»Právě taková. Oh, kéž bych ji měla na svátky! Možná, že si odběhnu do Zálesí a poprosím, aby mi ji vrátila...«

»Hleďme, a dá ti to?«

Maryška pokrčila s pochybou rameny. Julinka jí dala v duchu zapravdu. Sama věděla, že tak mluví, aby něco mluvila. Věděla, že v Zálesí nemá co dělat. Tam ji vyhubuje macocha, a doma zase po návratu teta, že utekla od práce. Ničeho jiného nedocílí...

Vzdychla těžce jednou, po druhé. Pomyslíla bezděčně:

»...Kdybych vzala tuto šňůru, nikdo by si toho ani nevšiml...«

A když na člověka taková myšlenka přijde, má se ihned pokřižovat. Ale Julinka to neučinila. A tak znenadání přišla na ni posedlost. Začala od té chvíle. Opravdová posedlost. Nemůže dívka přestat myslet na korály. Kam pohlédne, červenají se korály. Bez korálů jí není nic milé. Stále uvažuje, jak by jí bylo v nich pěkně. Jak by Ondra udiveně zvolal:

»Oh, sličná jsi, má Julinko!« Jak by jí záviděly Růžena, Maryška a všechny ostatní...

...Korály...Korály

Vešly do lesa plného vlhkosti. Ztrouchnivělé listí pokrývá vysoko zemi. Tu a tam leží ještě sníh, špinavý, slehlý. Lezou po něm rudí mravenci; černá se jehličí. Není lehké naléztí pod

listím a sněhem první hlavičky vyrážejících bylinek . . .

Ale je třeba rozmanitých bylin! Ne mateřidoušky a rozchodníku jako na Boží Tělo, ale kostivalu, postřelu, čertkusu, čistce a divných jiných. Kdo je najde a při Vzkříšení dá posvětit, je na celý rok zbaven, on i jeho rodina, vši choroby. Opozдила se děvčata a vnitřek lesa zaléhá již šero. Přes to hledají horlivě, neboť nenajdou-li dnes, pak bude již pozdě. A zítra nebude již času; je nebezpečné jít do lesa, protože na Velký pátek se po hájích potloukají čarodějnice. Rozhrabují proto pilně loňskou mř a nedbají soumraku.

Aby si dodaly odvahy, zpívají. Hledajíce na chladné, mokré zemi bledě zelené lístečky, zpívají o květu, který tu brzy rozkveté:

*... Kvítek bílý, to je lilie, a ta Panna
to je Marie . . .*
*... Kvítek rudý, to je růže zámořská
sličná Panna královna nebeská . . .*
*. Kvítek modrý, to je pomněnka, na
nebe nás vezme Boží maměnka . . .*

»Jsou, již jsou!« volá Maryška a zvedá vysoko malý, modrý kvítek. Směje se, jako by patřila na nebeský dvůr. Ale Julinka tam nehledí. Ona má v hlavě kvítek rudý! Rudé korály. Rudnou i na mechu . . .

*Na Zelený čtvrtek po večeři
sám Pán Ježíš kvapně s nebe běží...
Je tam studánečka — v černém lese,
odtud mladá dívka vodu nese...*

*Dívko, dívko, podej čisté vody,
Ježíšovi umýt Jeho nohy.
Pane, ach, ta voda čistá není,
hustě prachu, listí padlo do ní...*

Nahoře letí šumot po haluzích. Vysoký, táhlý šumot. Soumrak houstne. Nenadálý strach přepadá děvčata. Ach, kdyby tak Pán Ježíš opravdu sestoupil a žádal od nich čisté vody? Co by Mu řekly? Aby si dodaly odvahy, zpívají znovu o Marii:

*Kdybych já Tě, Synku, níže, níže, měla,
ráda bych Ti, drahý, trochu pomáhala...
Skleslou hlavu bych já Tobě podepřela.*

*Po Tobě krev stéká, setřít bych ji chtěla,
píti sobě žádáš, píti bych Ti dala —
avšak dosáhnouti nelze Tvého Těla...*

Zachvacuje je krutý žal. Žal a hrůza. Ne ze strachu, kdo by se Boží Matky bál, nýbrž z lásky, z lítosti tak čisté, jako byla ta, jež stékala krvavými slzami po Její tváři. Z upřímného soucitu, že Nejsvětější tolik trpěla... Pro lidské hříšné viny

*Odcházíš, hle, květe srdce rozvitého,
nemám, nebudu mít nikoho již více
kromě Tebe, Synu, na Kříž přibitého...*

Ale Julinka myslí na korály!
Drží ji pevně ta mūra. Drží a nepouští. Oh, zpívej, Julinko, s jinými, modlí se, aby od tebe odstoupilo pokušení! Nechce se modlit dívčina... Kam pohlédne, vidí rudé korály

— — — — —

»Jeje!« podivují se děvčata, »macocha ti je vrátila?«

»Vrátila, vrátila...«

»A kdy jsi tam odběhla?«

»Dnes ráno...«

»Takový kus cesty Podívejme se! A vrátila je? No, no...«

»Jak je vidět, nechtěla odepřít, protože je Zmrtvýchvstání...«

»I v takové se ozve svědomí...«

»Oh, krásné, krásné korálky...«

»Krásné,« přiznává Julinka. Rukou nesměle přejíždí po šiji. Hlavu odvrací, oči sklání. Je nějak nesvá, nějak slabá...

Před kostelem je plno lidí. Čekají, protože již každou chvíli budou zvonit na Vzkříšení. Ondra Derkač přistupuje k děvčatům.

»Sličná jsi, Julinko, v těch korálech!« praví s uznáním. Úplně tak, jak si to představovala. Týmiž slovy. Ale co na tom, když ji ta pochvala netěší! Stojí jako zdřevěnělá.

»Proč nejsi ráda?« ptá se Martinka. »Skákala bych radostí, kdybych měla takové korály...«
»Ona mi je jenom půjčila...«, šeptá Julinka.
»V pondělí je mám vrátit!« V duchu uvažuje:
»Odnesu je v pondělí, odnesu... Jenom přes tu neděli...«

»Jsi hloupá, nic nevracej! Je to tvé...«

(...není to tvé, není to tvé..., šeptá Julince cosi do ucha. Div že nepadne.)

Zvoníci šli na věž, nutno čekat, až začnou zvonit. Kněz již jde od fary.

Pojednou se rozkřikla Martinka:

»Probůh! Co se to děje?«

Všichni patří, kam Martinka ukazuje vztaženou rukou, a vidí, na vlastní oči vidí, že Julinčiny korály se protahují, jako by měkly, jako kdyby byly z měkkého vosku, z rudého vosku, jímž se pečeti dopisy, z kulatých staly se podlouhlé, baňatí se dole jako hrušky, a pak! jako velké, těžké krůpěje, které každou chvíli již upadnou, a nakonec, kap, kap... padají na zem.

»Ježíši, co to je!?!«

Julinka bledá jako mrtvola trhla sebou s místa, prchá. Srdce jí tluče v prsou jako v smrtelném zápase, a z náhrdelníku padají rudé krůpěje jako krvavé slzy: kap, kap...

Patří na to lidé jako oněmělí, až pojednou někdo vykřikl:

»Vždyť to jsou korály s Obrazu!«

A honem za prchající. Chytili by ji hned a snad na kusy by ji roztrhali, kdyby nebyly na pěšině ty krůpěje, které se tam před nimi červenají...

Sklánějí se, zvedají je. A hle, div nad všechny divy. Krev se znovu změnila v korály. Sbírají je pečlivě, hledají je v trávě; mezitím Julinka doběhla do kostela. S rukama do kříže rozpjatýma padá na tvář před Obrazem, pláče, skučí v děsivé úzkosti. Ne proto, že ji pronásleduje dav, ale v hrůze, která zachvacuje duši, když Bůh na ni položí dlaň . . .

Již je v kostele plno lidí. Nesou v sevřených dlaních sebrané korály. Na Julinčině šíji visí prázdná, ale nepřetržená šňůrka, visí tam na svědectví viny.

»Ubijte ji! Za živa upalte! Utopte ji!« vykřikují kmotry, ale v téže chvíli počínají zvonit zvony.

»Alleluja! Alleluja!«

»Není čas na soudy,« křičí kněz, tlačí se kupředu davem. »Kristus vstal jest z mrtvých! Ponechte šílenou v pokoji!«

. . . Kristus vstal jest z mrtvých!

— — — — —

A když nastala noc, sepal starý probošt ruce pokorně k modlitbě. Otevřeným oknem vstupuje dovnitř jaro . . . V sousední jizbě plačtivě vzdychá zhroucená, zničená Julinka. Kněz přemítá: »Co chceš, Pane, velký, nepochopitelný? Vyplňuješ svět, a všechno, co jest v něm, je Tvé. Proč tolik váhy přikládáš předmětům vytvořeným lidmi? Tys stvořil člověka k podobenství Svému. A přece mu dovoluješ, aby ubližoval, ničil — a zřídka se ho zastávaš . . . A hle, nyní kus plátna, lidskou rukou necbratně pomalova-

ný, má moc strašnou, moc zázračnou a věčnou . . . Proč je tak vyznamenán? Snad pro zásluhu zbožné touhy vycbrazit Matku? Nebo snad stojíš při zrození zázračných obrazů a kladeš na ně Svou pečeť?«

Vzdychá kněz nad marností lidského rozumu a nad velikostí úmyslů Božích. A otevřev chvějící se rukcu knihu Farní kroniky, beře pero a zapisuje:

. . . Dvě stě let je tomu, kdy léta Páně 1649, za farářování kanovníka Augustina Lisovského, se stalo, že Zázračný Obraz, který jest ve zdejším chrámu, krvavými slzami zaplakal. To věrohodnými svědky pod pečeti bylo potvrzeno. Dnes však, 25. března, na den sv. Irenea, Biskupa, na Bílou sobotu, ve chvíli Vzkříšení se stalo, že korály sňaté nepoctivě s Obrazu, se změnily v krvavé slzy. Co jsem sám viděl hříšnýmá očima, to také potvrzuji . . .

Husí pero se láme a skřípe. Nutno je přirážnout. Kněz vstává, aby vyhledal nožík, a zastavuje se uprostřed toho pohybu. Hledě oknem na dýchající vesnu, dlouho přemýšlí zbožně o zázračných tajemstvích Boha i světa . . .

Přeložil Jar. Janouch.

VELIKONOČNÍ OSTROV

(angl. EASTER ISLAND, franc. ILE DE PAQUES), od domorodců RAPANUI nazývaný, ostrov v Tichém oceánu, příslušející k Chile, má na 118 km² asi 150 obyvatel. Jest původu sopečného, jeho rostlinstvo i živočišstvo chudičké, poněvadž zde není vody kromě dešťové. R. 1888 zabralo jej Chile a posílá sem trestance. „Larousse“ z r. 1923 praví o něm: Chilský ostrov v Polynesii, 250 obyvatel. Předkové nynějších obyvatel zanechali tam obrovské nedokončené sochy. Viz vyobrazení.

ZÁNİK OSTROVA VELIKONOČNÍHO

Paříž 19. května 1923.

Havasova kancelář dostala právě z Melbourne depeši, která potvrzuje zprávu, jež stručně proběhla světovým tiskem loni na podzim: ostrov Vaihu zvaný též Rapanui a v zeměpise známý pod jménem ostrova Velikonočního, zmizel za loňského zemětřesení pod přívalem rozbouřených vln. Ostrov velikonoční byl nejvýchodnějším úlomkem z tisíce ostrovů a ostrůvků, jež vystoupily z hlubin Tichého oceánu. Ležel na 27° jižní šířky při 110° záp. délky, tedy jižně od obratníku kozorožce a tvořil s nedalekým ostrůvkem Sala y Gomez — vlastně jen dvěma skalami z moře

trčícími — jediné pevné body v těchto končinách Pacifiku. Na jeho 118 km² bylo usazeno jen asi 200 lidí, protože na jeho sopečném skalstvu nebylo jiné vody než dešťové. Patřil republice chilské, jež měla zde trestaneckou kolonii a celní úřad. Největší význam ostrůvku však byl v kamenných památkách, které na něm byly objeveny. Byly tam nalezeny uměle přitěsané a zdobené balvany, kamenné desky s neznámým písmem, sochy a reliefy, které svědčily o zcela zaniklé, pradávné kultuře neznámého národa. Tyto kamenné pomníky Velikonočního ostrova byly jednou z velikých záhad lidských dějin; dříve, než byly rozřešeny, zmizely i s ostrovem, jenž je nesl. Prudké zemětřesení, příliš časté v Tichém oceánu, rozbourilo jeho vody v strašlivý vír, v němž skály ostrova Velikonočního zmizely tak nenadále, jak náhle se před staletími objevily. A s nimi zmizela i poslední památka neznámé epochy kultury, zlomek, jenž svědčil o nepochopitelně podivuhodném vývoji lidského ducha v pustých končinách.

VÝSTAVA CÍRKEVNÍCH VÝŠIVEK V ČECHÁCH

Tato jedinečná výstava, již několikrátě tiskem komentovaná, vábí k sobě znalce a vůbec milovníky starého umění vždy znova. Toto kulturní bohatství, snesené sem z celých Čech pro radost očí i srdce, zasluží také, aby bylo nejen pietně navštíveno, ale aby bylo studováno, aby se člověk k němu vracel a nad ním meditoval. Tvoří-li oddělení paramentů na barokní výstavě jednu z nejskvělejších částí celé výstavy, zde v Umělecko-průmyslovém museu se nádhera paramentů rozvinuje do bohaté šíře, ačkoliv je zvolen jenom úsek celého českého bohatství paramentního, a to parament s užitím výšivky. Hedvábí, samety, brokáty jsou tu materiálem podružným, nejen

vzhledem k účelu výstavy, ale též vzhledem k umělecké ceně výšivek.

Je snad podivné, že

právě nejstarší práce vyšivačské jsou nejkrásnější, úžasně jemné, v kresbě i kompozici. Jeví se v nich zvláštní smysl pro monumentálno. Stanete před nimi neschopni slova. To je právě účelem tohoto umění, vzít člověku slovo, aby se duše počala vnitřně modlit, klanět se, adorat. Toto umění také vzniklo z vnitřní prostrace, proto ji dovede vyvolat v pozorovateli. Těch asi 35 gotických výšivek mluví vám o době, kdy člověk myslí nerozdělenou, jak v soukromí, tak ve veřejnosti, dával z plné duše Bohu, co jest božího, dával mu prvotiny všeho, co měl, co dovedl a čeho byl schopen, ne tak v řádu chronologickém, jako spíše v řádu hierarchickém. Pro službu Boží nic mu nebylo příliš drahé, příliš obtížné — právě na to měl Bůh právo. Tak vznikly tyto zázraky vzácnosti, umění, píle a vytrvalosti i trvanlivosti, jímž se obdivují staletí.

Co nás jímá na gotické výšivce, je právě ta hluboká víra, jež dává člověku tolik cítit se Spasitelem, s bolestnou Matkou, s mučedníky. Baroko pořád ještě má pro kultové předměty mnoho nádhery, nešetří zlatem a stříbrem, hýří tvary a barvami, oslňuje — ale opustilo dorsální kříž na kasulích. Po nějakém tápání doby renesanční a jistě též jejím vlivem opouští mentalita vyšivaček na staletí na paramentech plastické postavy Krista ukřižovaného a skupiny tří Marií s Janem Miláčkem, krupěje krve a slzy na lících, které

cit umělce maloval jehlou postavám z Kalvarie, zkroušený a pokorný výraz na tvářích světců a mučedníků. Napříště jen květy, květy, květy! Oddech, vystřízlivění empiru, znovu tápání a hledání devatenáctého věku a na konec jakoby rozpomínání se na starou slávu v návrzích Mockerových, Wachsmannových a zvláště Fantových.

Celé dějiny vlasti jsou všity do těch církevních rouch. Všechna jsou spojena se jmény donátorů, jež jsou nám drahá. Všechna ta roucha byla svědkem církevních slavností při událostech národních, při korunovacích králů, o svátcích českých patronů, při pobožnostech prosebných i děkovných za mír, za vítězství, za úrodu a jiná dobra, na odvrácení válek, hladu, moru a jiných nemocí a zla. Miliony Čechů za staletí utkvívaly svými zraky na těchto rouchách ve chvíli povznesení mysli v dobách dobrých i zlých. Naše pohledy se spojují mysticky s jejich, dosud je tato krása milována v jejich pokolení.

Svazu čsl. katol. žen patří dík za šťastnou iniciativu a hodnotné provedení této výstavy, jejíž uspořádání prozrazuje vědeckou erudici i umělecký vkus vedle péle, která byla prostě úžasná, neboť svezení materiálu z celých Čech zaslouží uznání.

A. P.

MARGINALIA.

(Albert Vyskočil, *Pourova edice v Praze 1935.*)

Jen »marginalia« — na víc si autor nároků nedělal. Nezáleží mu pravděpodobně na tom, jak budou přijata v kruzích literární byrokracie. Byl nucen říci pravdu, jak se mu objevila v záhadě básnického zjevu. Kolik poetik chtělo vysvětlovat na základě jakési subtilní statistiky duchů, chronologických i místních údajů podivný případ básnické tvorby? Kolik hlav oficiálně povolanych opsalo tuto záhadu studeně zářícím kruhem oslnivých metafor a žádné z jejich slov nenaléhalo tak neznámou, živelnou silou, aby bylo přijato, jako stručné, ale silné poznámky Vyskočilovy. Rozebírat kapitoly, vyprávět co bylo slyšeno a viděno není ani tak snadné, více jste totiž uviděl a více uslyšel, než bylo svěřeno tiskařské černi. Bylo to skoro tak, že jsme se dostali do alchymické jizby moudrého mága, jen slyšící a vidící přivedl k malým okénkům, otevírajícím se do tajemné sféry básnických duchů, v nichž pokornému a tichému očekávání se zjevilo několik jejich tajemství. Viděli jsme všechny přicházeti k témuž Pramenu krásy, všichni, ať už tu na světě vyznávali učení jakákoliv, všichni vědomě či nevědomky byli vždy zasaženi tímž oslepujícím odrazem jediného pravého Bytí. Z obdivu tohoto Bytí, tak neobyčejně silně odráženého ve visích neporušeného Stvoření, z lásky k tomuto zdroji všl krásy z lásky k BOHU . pak tvoří svá díla, jež proto nemohou býti, než nejupřímnějšími úkony víry. Proto též onen podtitul, jímž se oznamuje, že rozjímání bude o »božské povaze krásy«. Jak se sto-

jí pevně a jistě, jak slovům je dána síla oněch »nárazů skutečna«, když s odhodláním a pokornou vírou jest přijímána pravda katolického dogmatu. Je to odměna za onu lásku, o níž mluví Hello ve »Sfinze« svých »Misek váhy«? Ve světelném kuželu tohoto neobyčejného vidění naskytá se pak hodnocení zařazených objektů samo sebou. Nejsou to však jen duchové básničtí, jichž orthodoxii zkoumá až u kořene jejich »podstatných podob«, v onom pohledu jest obsažen i paprsek vysílaný k duši samotných čtenářů básnických děl; řekne vám mnoho o vás, dáte-li se ovšem poučiti. Máchu a Němcovou shledá duchy ryzími, na Havlíčkovi se objeví jasně omyly jeho doby; herese moderního směřování, »společenstev básníků« rázu Devětsilu vytáhne na světlo z temnosti, kde se dařilo jejich obludnému ikonoklasmu. Tak se tu všechna schemata a úkoly přistrojené pro umění, ať už to byla tendence nacionální, či je pomalu zvětrávající infekce sociální a anarchistická objeví v protikladu k povaze pravého básníka, jemuž umění není ani »zaměstnáním, podřízeným jistým pravidlům, k němuž se konec konců přichází pomocí jistých formulí«, tím méně čímsi »ztřeštěným, bláznivým, čemu podmínkou je nepořádek«. Takto k »Básníkově cestě« a »Básníkovu slovu« je přidávána nová dávka »slov uvolňujících«, jež v horkém polední literárních domlatků zavláží hrdlo stažené dusnem obecné herese a protírá oči zanesené prachem, jež zvířily halasné teorie kritiků písčících v zenitu svých kariér poetiky »pro školu, písárnu a dům« a dějiny literatury v kostce.

—rva.

MUMIOVÉ SKLEPY.

V Brémách nachází se kromě proslulého městského sklepu (Ratskeller) ještě jiná podzemní místnost, která se zdá býti rovněž každému hodnou návštěvy. Jest to olověný sklep pod starým, částečně z jedenáctého století pocházejícím dómem. Před staletími byly prý v onom sklepení slévány olověné desky, jimiž střecha dómu byla pokrývána.

Tento sklep má tu zvláštní vlastnost, že mrtvolu, které do něho vložíme, chrání před ztrouchnivěním. Leží zde v otevřených rakvích množství mrtvých, ponejvíce cizinců a neznámých lidí vůbec, kteří před staletími v Brémách umřeli; ještě nyní jsou rysy jejich tváří neporušeny, těla dobře zachována, byť i docela vysušena. Sklep uchovává svoji antiseptickou sílu ještě dnes, neboť nedávno do sklepa uložené zdechliny zvířat – jako na př. mrtvá kuřata, vrabci, psi, papoušci, potkani – zůstávají podobným způsobem před flením uchráněny.

Nemůže nikterak obstáti často uváděný výklad, že totiž tato prazvláštní vlastnost tohoto sklepa vznikla tím, že stěny oním sléváním olova, které se tu ve středověku dalo, se nasatily otruškovými parami. Vždyť existují sklepy, mající právě takové vlastnosti, v nichž nikdy olovo sléváno nebylo! Dokonce ne daleko Brém, ve vesničce Achimu, je prý jiný takový mumiový sklep a v blízkosti Bonnu, na hoře Ve-

nušině, jest starý klášter, kde rovněž svoje mrtvé uchovávají neporušeny v jednom sklepe. V podzemí kostela starého estonského přímořského města Hapsaly leží již na 200 roků dobře zachovalá mrtvola francouzského rytíře, kterému kdysi jeho četní věřitelé odepřeli čestný pohřeb. – A v Kijevě dokonce uvidíme proslulé katakomby, v nichž mumifikované mrtvoly stojí v řadách podél stěn – svatí města Kijeva, k nimž zbožní poutníci se modlí.

Příčina, která v těchto prostorách zabraňuje hnilobě, není vědecky prokázána. A toho jest dlužno skutečně litovati, neboť jinak by bylo lze místo drahých chladíren a lednic, které ke všemu tomu ještě hnití prodlužují a nikterak hnilobě nezabraňují, použití takových antiseptických sklepů k uchovávání potravin.

Kdyby nám tajemství antiseptických sklepů bylo známo, vyplatil by se jistě, jak Otto N. Witt poznamenává, pokus, umístiti totiž pacienty s nakažlivými chorobami na nějakou dobu v takovýchto prostorách. Kdož ví? – snad by se jejich hojivá síla prokázala právě tak velikou, jako léčivost bakterií prostého vzduchu davosského, heluanského nebo laponského?

Z knihy „Das Buch der 1000 Wunder“
přeložil JAN POJER.

DÍLO A EXEGESE

(Z „Agendy“ J. F. k červnu léta Páně 1939.)

Jayme BALMES¹: **Umění, jak dojít pravdy.** V originálu toto dílo nemá dvou částí, nýbrž jest svazkem jednotným. V našem českém vydání tato neúpravnost a dvojitý tisk vyšly dobovými okolnostmi. Zprvu se tápalo, mysleli jsme dílo vydávati v pokračování po arších. Ale když jsme poznali, jak se probudil zájem a čtenáři vyslovili žádost rychlejšího tempa, uvolili jsme se vydati je v Kursech, čímž vznikla nejednotnost úpravy v titulech. Ale stránkování jest jednotné, tedy studiu, k němuž jest dílo určeno, nic nepřekáží. Kdyby si je dal vázati, nechť dá vazači pokyn, aby na začátek zařadil pěkný dvojbarevný titul, (»Část druhá« ať nějak zakryje), proti němu jako frontispice podobiznu, před to list patitulu, a dostane svazek dokonalý. Pro ty, kdo nechají dvě části, byl pořízen titul k části první, který najdete v těchto Arších. Nedorozuměním v »době zmatků« byl vytištěn celý červeně. Kdyby bylo v národě zdrávo, muselo by se takové »praktické filosofie« pořizovati záhy

¹ Balmesa doplníme článkem ze starého ročníku „Časopisu pro katol. duchovenstvo“, z těch starých dobrých časů pravověrných, kdy jej redigoval Karel Vinařický, r. 1861.

druhé vydání, a pak všechny tyto chyby by se samovolně odklídily.

K »dílu« papeže Pia XI. (Z dopisu p. Fr. Pastora ze dne 10. února 1939): Dnes zemřel Svatý Otec Pius XI., jediná postava, kterou bylo v dnešních temnotách viděti a na niž bylo možno beze strachu pohledět. Nikdo dnes, a zvláště nikdo z veřejných lidí v Evropě nevidí na krok. Co se lidé domnívají viděti, jsou samé preludy a mámení. A smutné je, že i lidé, u nichž by člověk předpokládal schopnost rozeznávání, se na všelijaké ty rozhlasové a novinářské kachny nechají nachytat a vážně se jimi zabývají.

*

Papež v čechoslovanském rozhlase dne 2. března: Dnes začínají volby nového papeže, atd. Konec konců doufejme, že nově zvolený bude také tak znamenitý, také tak neomylný, jako byl zvěčnělý Pius XI.

*

Důstojný Pán P. **Jindřich Skopec**, profesor v Praze, příznivec náš od počátku a tím arcí, jak se samo sebou rozumí, jeden z neúnavných našich věřitelů, »uctivě věnuje« mi nový svazek Vavákových Pamětí, jež pilně vydává, a jež se »u nás« horlivě čtou. Na str. 57. pěkné rčení »špekulírovaná naděje«, která při tom prvním trhu v Praze »taky prvně omýlena byla«. Národ teď (rozumí se ten z novin, rozhlasu a vůbec ten veřejný, »vzdělaný«, také na trhu nebo na Rejdišti) se právě popelí v takové »špekulírované naději«

se zvláštním arci dobovým odstínem: bere často jméno Boží nadarmo.

*

Panu Hezinovi z Humpolce, jehož sklad suken doporučujeme v zadních anoncích, jsme zavázáni díky za mnohou pomoc v našich pracích vydavatelských. O vánocích jsem se podivil, když vchod k chodbě v poschodí, kde stál Betlém, jednoho dne znenadání zastírala velkolepá opona z krásného rudého sukna. Kde jste to? ptám se stavitelů Betléma. Od p. Heziny z Humpolce. A! takovéto činy mu snadno a rádi kvítujeme, protože kromě svých literárních zálib, příbuzných s našimi, vyznamenává se opravdovou odbornou znalostí ve své práci. Vzpomínám si z mladších let, »před válkou«, že jsem ho zkoušel v rozeznávání látek. Předložil jsem mu několik druhů, jejichž ceny jsem znal; pouhým hmatem čečulek určil ceny tak blízce, že jsem se podivil. Od té připouštím pokorně ve všem »znalce«. Jen kdyby byli bývali vždy na svých místech, a kdyby nebyli po převratu vypuzeni byrokraty, dosazovanými stranami, kteří věcem nerozuměli a přivodili na konec úpadek, v němž jsme se octli. Protože ze suken se dělá oblek a odívání je vždy důležitým problémem, v souvislosti s touto poznámkou četl jsem **Sartora Resarta** od Carlyla. Četba opravdu časová, přímo illuminace nynější doby. Nač přivádět do rozpaků přísnou censuru všelijakými časovostmi, zavařovanými na divoko, nač se vydávat v nebezpečí zabavení, když vše jest řečeno, a

tak skvěle, tak zábavně v této knize? K »otázkám« dneška čtete Sartora Resarta, i při nákupu látek a suken, aby i z takové obyčejnosti jako odívání vyplynul nějaký duchovní užitek.

*

Sen. — Přemýšlením o snu nemusí se člověk oddávat hned nějakému nepravému snářství. A možno-li si z něho odvodit podnět k něčemu reálnému, je vždy chvalno si ho všimnouti, zvláště nemá-li žádného příčinného vztahu s něčím, co jsme právě dělali v době před tím. Kdy jsme totiž snem překvapeni, jako já tímto: Zdálo se mi, že před okny v chalupě u Odrážků, kde jsem právě byl, přijížděl vůz, žebříňák, prkny obedněný, a v něm sedělo namačkáno mladých děvčat a jinochů pohromadě, věkem tak od kvarty a kvinty výše, na pažích, ramenou i k prsům poobnažených. Tato nahost ostatně neupoutávala, neboť vše bylo v tom, že tito mladí lidé úpěli, kvíleli, vyskakovali z vozu, poodbíhali a s nářkem ještě srdceryvnějším zase se vraceli. Při tom pak se stále oměтали na nahých místech, jakoby chtěli setřítí, co jim tato muka působilo, jakoby jim bylo nakapalo něco palčivého na kůži. Před jedním oknem vůz se s nimi zastavil a v tom hrozném lkání někteří se snažili dosáhnouti k oknu, a po něm hmatali, jak je otevřítí. Když jsem zpozoroval jejich úmysl, hleděl jsem se ze světlice vytratití a tak jsem se probudil, ale na rozdíl od jiných snů do veliké jasnosti a pozornosti tohoto vidění. Výkladu pro to nemám žádného. Protože však

není možno z mysli to vypudit, sosnovává se to na konec jako Dantovský obraz očistcové nebo pekelné muky těch, kdož se v soužití studujících obojího pohlaví, v třídách pohromadě tak, jak to vymyslíli buržoové éry Masaryko-Benešovské, v pólech pohlaví bezmocně utloukají. Poptával jsem se studujících, s nimiž byla o tom řeč možná, a svorně z toho vychází, že toto soužití je »učiněná neplecha«, a též jedna z příčin, proč si tak málo ze středních škol odnášejí.

*

Původní myšlenky čechoslovanské, tiskem již vydané: »Uvědomme si, že národ je bytost a stát mechanismus« (Nár. Politika 25. března 1939) — »Tedy především musíme celý svůj veřejný život odpolitisovati«. (Prof. dr. C. Horáček st.) — »Celek vše, osobnost nic« (Nár. Politika 16. dubna 1936). — »Právě proto, že známe, a zvláště z minulosti národa známe zjevy, jež se označují pojmem »nesvornost«, jimž však mnohdy lépe přiléhá slovo jiné, pokládáme za svou povinnost říci, že dnes není místa pro kritiku, pro diskusi, uvažování a rozvažování... Pud sebezachování, nejmocnější to pud vůbec, velí dnes všem věrným Čechům: Do jednoho houfu!« (Vác. Buláček v Obnově, 29. dubna 1939.) — »Katolíci na základě svého církevního příslušenství zásadně a předem nejsou ani nutně přívrženci, ani nepřáteli kteréhokoliv režimu a kteréhokoliv politické theorie, strany nebo soustavy«. (R. J. Malý v Obnově 22. dubna 1939.)
Opisování by nebylo konce.

*

Citáty. Profesor Teufelsdröck v Sartoru Resartu o jistém druhu myšlení praví doslovně v znamenitém překlade Alberta Vyskočila na str. 193.: »V hlouposti a při zdravém žaludku člověk vydrží mnoho. Čím jsou však za těchto tupých, bezobrazivých dnů všechny hrůzy svědomí proti nemocem jater? Nikoliv na mravnosti, nýbrž na kuchařském umění vybudujeme svou pevnost, zde rozpalujeme svůj pekáč jako kadidelnici a čertu obětujeme sladké kadidlo a v pohodlí užijeme pamlsků, které tu připravil pro své vyvolence!«
Vůbec těm Angličanům to podivně myslí, když to srovnáme s obvyklými veřejnými projevy našich domorodců.

G. K. Chesterton, jenž jest obecně uznáván Evropou i Amerikou, praví v knížce »Co je špatného na světě«: »V té chvíli, kdy začneme národu dávat jednotnost, a jednoduchost živočicha, začínáme myslit fantasticky. Protože každý člověk jest dvounožec, padesát lidí netvoří stonožce.«

*

Také v jednom houfu (zase z tvorby anglické): Pokud bylo lze souditi, ukázalo se, že ubohý mladý pes, poněvadž stále se mu bránilo honiti ovce, byl toho mínění, že čím více se za nimi rozběhne, tím lépe, i sehnal, když dojedl zdechlé jehně, jež nepochybně dodalo mu ještě energie a odvahy, všechny ovce do jednoho rohu, hnal bázlivé ty tvory skrze ohradu ven do polí a stále dorážeje na ně, donutil je, že zlomily zpuchřelé zábradlí a se srázu dolů se zřítily.

Dobry pes provedl svůj úkol tak důkladně, že byl nyní považován za příliš dobrého dělníka pro tento svět, a vskutku, téhož dne byl chycen a o dvanácté tragicky zastřelen — nový doklad nezaslouženého soudu, který očekává psy a mnohé filosofy, kteří své rozumy provádějí do nejzazších logických důsledků a ve světě, který je bezmála jediný kompromis, chtějí počínati si s dokonalou důsledností. — Thomas HAR-DY, **Betsabé Everdenova**; čes. Živný str. 46.

*

Houf! »Pud sebezachování velí dnes všem věrným Čechům: »Do jednoho houfu«, píše Obnovista Buláček. Nikdy se o národech nedopouštěla taková řeč. Houf jest sice množství, ale stádné. Jest houf krav, houf ovcí, houf dobytka, houf ptáků. Jsou arci také »houfy lidu vojenského«, ale to zní docela jinak, když-
tě jisto, že řád vojenský především se uplatňuje v řadách a v rytmických počinech. Oproti směru od houfu k osobě, svatý Otec Pius XI. v interviewu s redaktorem »Le Mois« vyznačil cestu zcela opačnou: »Uplatňujte Kristův zákon, zachraňte (nebo zachraňujte) jednotlivce, osobnost — a zachráníte národ, rasu, stát!«

*

Vůdce amerických socialistů E. V. Debs pravil o sobě: »Dokud existuje nižší třída, jsem jedním z ní; dokud jsou na světě zločinci, náležím k nim; dokud jest jediný člověk ve vězení, nejsem svoboden!« — Tuto zkecanou ideologii přiřívá P. Jakub Deml na Jene-

weina (str. 42), a to velmi nejasně zblíženou s textem svatého Pavla: »Kdo jest nemocen, abych já (s ním) nebyl nemocen? Kdo se horší, abych já se nepálil?« II Kor. 11, 29. — Nižší třída než člověk jest přece hovado; a přiznání, že náleží k zločincům, zdá se nám příliš prostomyslné na nynější rafinovanost lotrů. Ale kdo se hlouběji do takového myšlení zadívá, vidí vlastně, jak vznikají houfy. A tito houfové budou ocejchováni »znamením na pravé ruce své aneb na čelích svých«. Ocitáme se v Apokalypse, u »jména šelmy« a jejího počtu. »Neb je to počet člověka: a počet její šest, šest, šest.«

*

Z dopisu básníka H.: »Člověk se ptá, co bude dál, ale není to žádné dál, nýbrž nějaké stále blíž a blíž, něco neodvratného na zbídačelý svět...« — K tomu, myslím, není třeba výkladu. V Kruzích Historie se to zahrnuje v úhrnné, integrované rčení: Kometa, Potopa. Kometa, která Zemi příliš zaneřáděnou nejprve zamete, pak souvislejší a hlubší svou podstatou utře, na konec pak opláchne to Potopa při přeměně kontinentů, zkrátka trochu úklidu na Sobotu Historie.

Zadina redakční.

Poznámky Viléma Opatrného do 48. Archů (letních) 1939.

Vyklízujeme:

Prof. dr. C. Horáček st.: **Jak se jediné zachráníme;** v *Obnově* 15. dubna 1939.

Ladislav Jehlička: **Všechno v Obnově.**

P. Mag. M. Habáň O. P.: **Princip vůdcovství.** *Filosofická revue* v dubnu 1939.

Jaromír Olivetský: **Zavřené okno.** *Archa*, roč. 27. sv. 2.

František Loubal: **Pevnou mysl a sebedůvěru.** *Lidové Noviny*, 22. dubna 1939.

Fr. Kovárna: **O smysl tradice.** *Kritický Měsíčník*, roč. II. č. 3.

Jan Patočka: **Životní rovnováha a životní amplituda.** *Kritický Měsíčník*, roč. II. č. 3.

D. Bor: **Zdvořilost doplňuje vzdělání a zjednává přízeň lidí.** *Museum*, duben 1939.

V. Buláček: **V jednotě síla!** *Obnova*, 29. dubna 1939.

Dr. S. M. Braitó: **Kostnickým jiskrám.** *Obnova* 4. března 1939.

Dr. S. M. Braitó: **Nacionalismus a křesťanství.** *Výhledy, pokračování* roč. I. Je to umění, jak v dlouhém článku nic nového a zajímavého neřící, s nádavkem známých Braitovštin.

*

V titulech Jiráskových spisů, jež nám doporučuje strana »národního souručenství«, se objevuje jisté historické tajemno, řekli bychom osudové, kdyby sama Prozřetelnost neučila národ čechoslovanský fakty, když nechce rozuměti, co jest pro něj napsáno slovy. Uspořádání jest vlastně rebus čili hádanka a jde takto časově za sebou: První žil ve »Filosofské historii«, věk kratší pak byl »Na dvoře vévodském«, a, kdy už nebylo z čeho vařit, v »Temnu«, a na konec »V cizích službách«. Jirásek se těší stále národní pozornosti a tak už i tituly jistě budou známy kde kterému nádenníkovi. Páni učitelé arcí z toho musí dělat zkoušky, ty tudíž na to upozorňovati nemíníme.

*

Vyskytuje se teď mnoho sebevražd. Sebevrazi ti ani nečekají, až bude vina jejich zjištěna. Jindy byli sebevrazi trestáni i po smrti, jak zákony velely. Krásný toho doklad tuto vypisujeme z výborného spisku »Židé v zemích Českých«, který »dle pramenů a různých pojednání sestavil dr. Václav Řezníček (v Praze 1900): »Když totiž žena Abelesova Lea a služka její Hennela byly Sáře Vressové vstříc postaveny, ulekly se této svědkyně tak velice, že učinily některá vyznání, z nichž se na úkladnou vraždu souditi dalo. Tím vyšla i spoluvina Löbla Kurzhandla na jevo, neboť Lea Abelesová chtěla s manžela svého všecku vinu sníti a na Kurzhandla ji uvaliti. A když konečně Lea se přiznala, že »proto kluka zabili, poněvadž se chtěl státí křesťanem«, vyšla tím i příčina vraždy na

světlo. Nenávist proti křesťanům učinila otce vrahem synovým a tím nabyl proces pojednou neobyčejného významu a veškerá Praha o něm hovořila. Jelikož tím byla vina Lazara Abelesa zjištěna, vynesl appellační soud dne 16. března rozsudek, aby »mrtvé tělo Lazara Abelesa, jenž se sám oběsil, všem k opovržení bylo s místa svého uškrcení od kata svrženo, městem na popraviště vlečeno, tam otevřeno a srdce z něho vytrženo, jím mu o hubu tlučeno, pak tělo na čtyři kusy rozpoltěno a pak na hranici vrženo a veřejně spáleno.« Rozsudek tento byl také bez prodlení a u přítomnosti nesčetných tisícův obyvatelstva Pražského vykonán. Dva holomci katovi vyhodili mrtvolu oběšencovu z okna kobky žalářní v radnici na náměstí, vstrčili pak hlavu téže do pytle a za nohy ji přivázali k ocasu koně, načež ji po ulicích vlekli na popraviště před Horskou branou, kde kat rozsudek vykonal a konečně popel ze sežehnutého těla na všechny strany rozmetal.« Událost je z r. 1694, tedy historicky nedávno.

*

Proč to tak muselo vyjít: F. Zemínová 1937 o sjezdu nár. soc. takhle lichotila dr. Frankemu: »Ty jsi náš malý Klofáč!«

*

Jedna »taky navrch« o Baťovi. Kurs 8. o obchodu, str. 37: »Jiné odrůdy výmluvnosti kupecké přibližně se řídí podle týchž pravidel jako výmluvnost parlamentární . . .« Těž Baťa tvrdí, že »žebrat jest hanba«.

Oproti tomu Leon Bloy v slavném svém žebráku Nevděčnicku napsal: »Běda tomu, kdo nežebral! Není nic většího jako žebrati. Bůh žebrá. Andělé žebrají. Králové, Proroci a Svatí žebrají. Mrtví žebrají. Vše, co jest v Slávě a ve Světle, žebrá.« A zakladatelé žebravých řádů kromě toho, že jsou světci, což by jim mnoho obdivu u nynějšího světa nevyneslo, jsou též velikými historickými osobnostmi, jež by měli i sociologové pojmati do své vědy, aby pak i Baťa si jich ráčil povšimnouti a tak lacino veřejně nemluvil.

*

Karel Čapek napsal kursivku, jak přišel do chrámu sv. Víta, jak tam byli kanovníci se svícemi, a jak on (pan Karel Čapek), klečel, ařta, na kolenou a na kamení. Což by nebylo nic zvláštního, neboť každý jde do sebe, jak ho začnou bolet zuby. Polední list, který to s gusem otiskuje, neuvádí však do žádné souvislosti s apokalyptickými událostmi, jež se kolem nás rozvířily, jeho soukromý tisk při smrti TGM (což se latině vykládá Transit gloria mundi), spisek to úžasné sentimentální rouhačnosti, že jindy by nad původci takové tvorby byla ihned zavedena kuratela.

*

Hned v druhém sloupci čteme báseň, nadepsanou Římští lidé:

*Sotva že jsme prohlásili
paladium svého státu,
písně pěli, velebili
moc tohoto majestátu —*

*zatracený osud šňup si,
počkej, provedu vám špás,
prozříte snad, milí hlupci,
nevím už, jak rěst mám vás —
bums — a náhle v okamžení
jsme tu jako bezhlaví,
ostříhání, vysvlečení,
na všech údech krvaví —
Osud diví se: Co s vámi?
Nechápete? Je to nic?
Za odpověď vzdech mu známý
řine se z těch našich plic:
Naše žití, naše právo
utrpěly nemálo —
ale paladium zdrávo,
jemu nic se nestalo!*

Nevšimli jsme si hned, který že moula to zrobil? Ah, pan Machar, starý známý, který už jednou spadl; a teď na stará kolena málo dbá, že teď by mu slušelo již »ležet doma a držet hubu«, jak oznamovaly po venkově obecní bubny, když se měnila státní správa.

*

Už před republikou nám vládli a nás vedli profesori, kteří se mněli býti pokračovateli obrozencův a buditelů. Lidé ti se snažili, a sto let se jim to dařilo, zasypat pravdu a krásu Církvě do rumiště svého »pokroku« a volného myšlení (podivno, že nejvolnější kalhoty jsou ty dětské, jež se zapínají vzadu, připo-

míná k tomuto volnému myšlení profesor Teufelsdröck, znalec obleků.) — »Myslím, že jsem byl tehda profesorem, to jest, že jsem tvrdil vážně věci, jimiž jsem si nebyl jist«, podotýká k téže době Ch. Braibant (Král spí, čes. 1934 str. 69.)

*

Předzvěst příchodu Antikristova. Dva výrony doby, jež už má mnoho jiných krásných předobrazů i v osobách.

V Sydney si zařídil tamní podnikavec zvláštní živnost: koná pravidelné měsíční lety se svým aeroplánem a rozsévá popel osob, pohřbených zehem, nad Pacifickým oceánem. Poplatek činí dva dolary. S ním létá duchovní, který během obřadu čte modlitby za mrtvé. Létající pohřební ústav přijímá současně popel deseti lidí.

Náboženství jde s duchem času. V New Yorku nabízí společnost Caldwell nádrže pro křtění baptistů, jež mají zařízení na ohřívání vody.

(Nár. Polit. 4. února 1939)

*

Políbek. Profesor Donegan (Michigan University) zjistil toto: »Při analýze polibku jsem zjistil, že obsahuje 61% vody, 33% koláží, pak chloralkali, aluminiumoxyd, elastin a síru.« Mají to ti »učenci« chuti.

*

Hle, jak nám »dokončuje« Obnova z 28. I. 1939 knihu T. Baumana: Sv. Pavel. (Četba je to výtečná, a to »doporučení« nikoho neodradí): »A seznámíme-li se

s takto vylíčenou postavou Sv. Pavla, osvítlí se nám světlem velice blízkým (pěkné světlo, né!) **Pavlovy listy ze Skutků Apoštolských.**«

*

Hrud' na hrudí. Nevím, jak se dělají novinářské články, ale mám o tom takovouto představu. Vezme se »čvaňhák«, ^{1/2} l piva, plnicí péro a mnohomluvná plytkost a národ sedí na zadku. Aspoň tak vypadá článek, jakým nás »počastoval« Jehlička 1. února 1939. L. J. se vždy vyznačoval zvláštním uměním říci co nejméně, (nemluvě o umění ničemu nerozuměti) na pokud možno nejvíce řádcích. Ale tímto »štrikováním« překonal sám sebe. Článek celý je nejnicotnější, co jich kdy napsal. — — —

»aby bylo vytvořeno jedno mohutné **společenství bratří a sester**« (proložil autor) »pojďme společně, kamarádi, rameno na rameni, **hrud' na hrudí** . . . (prokládám já). A těším se na ten pochod, arci nejsou-li myšleny dvojstupy: bratr a sestra.

Bude asi třeba prostudovati znova a důkladně »**O smyslu facky**«, neobyčejně instruktivní to článek od Němce Hermanna Wodaka, jenž byl už dříve přeložen do češtiny (vyšel v 20. Arších v květnu 1931). Pravíť básník Holan:

*

*Tak věčně dává sílu k boji
jen přesvědčení, jež nás pojí,
že o boj jde, boj poslední.
Neboť*

*Vždy samozvanci k tomu kývli,
ochotni ruče zfalšovat
zvláště vnitřní zápas, osud, živly
a všechno, čím lze tady zrát
trpělivě a v důstojnosti.*

*

»Z motanin a poblouzení...« Je to vlastně malá epištolka těm, s nimiž obcuju. Celotýdenní potulování se mezi kostelem a rodinou, rodiči a kanceláří, přátely a hlupci končí tak, že mne všichni shánějí, kde jsem. Měl prý bych se nějak pevněji usadit. Nuže, v čem bych se rád pevně usadil, o tom pojednává malý traktát Klárův, přeložený Čelakovským a nově vydaný právě Dobrým Dílem ve Staré Říši. Věda však, že taková četba nemá dnes mnoho obliby a že málokdo to dočte pozorně až do konce, uvedu zde jako Amen těchto letnicových Archů z poslední stránky, co jistě jest **časové**: »Nermuťme se z tvářnosti času některého, jenž pomíjí a netrvá, nezakrývejmež očí před mámícím světlem tohoto neb onoho věku; nýbrž bděme, zpytujeme a zkoušejme vše, což podává, s pozorností a rozvahou, přidržujíce se dobrého, ano i z motanin a poblouzení — moudrost, sílu a uspokojení vážíce«.

Don Jayme BALMES

UMĚNÍ JAK DOJÍTI PRAVDY. Ze španělštiny E. M. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Dílo vycházelo po Arších až do str. 126., pak jako Kurs 44. v květnu 1938 a Kurs 46. v dubnu 1939. Stránkování však jest jednotné, takže těchto 382 stran jest dokonalým celkem. Kurs 44. původně za 9 K, na lepším za 12 K, Kurs 46. za 12·50 K, na lepším za 15 K.

Jakob WASSERMANN

**STANLEYOVO AFRICKÉ DOBRO-
DRUŽSTVÍ. (BULA MATARI).** Přeložil E. A. Saudek. Titulní list a vazbu navrhla Toyen. Portret Stanleyův reprodukovaný v dvoubarevné litografii od Karla Krajce. Písmem Garamondovým vytiskla tiskárna Müller a spol. v Turnově. Vydal na podzim r. 1933 Rudolf Škeřík, Praha, Na Pernštýně č. 2 jako 68. svazek edice Symposion. Kromě vydání na papíře Antik vyšlo 30 výtisků na holand. papíře Pannekoek číslovaných I-XXX a 300 výtisků na domácím Simili Japanu číslovaných 1-300.

Aloys KLÁR

ZDALI NÁBOŽENSTVÍ TOLIKO JEST PROSTŘEDEK
KBLAŽENOSTI; ČI SÁM OUČEL A POVOLÁNÍ ČLO-
VĚKA; ANEBU SPÍŠE JEDNO I DRUHÉ SPOLU?

Sepsal Aloys Klár, doktor v libomudrctví, c. k. profesor latinské a řecké literatury na vysokých školách pražských. Z německého přeložil Frant. Lad. Čelakovský. Dobrého Díla svazek 131. V dubnu léta Páně 1939. Vytiskla knihtiskárna Frant. Bartoše v Přerově. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Bylo tištěno A 30 výtisků na holand. ručním Pannekoek. B 100 na silném ofsetu. C 700 na ofsetu slabším.

Imprimatur Brněnské konsistoře. Otisk z „Časopisu pro katolické duchovenstvo“ (vydáván příspěvím mnoha duchovních a učených mužů od Knížecí Arcibiskupské Pražské Konsistoře), v Praze 1828.

Romano GUARDINI

KŘÍŽOVÁ CESTA NAŠEHO PÁNA A

SPASITELE. Z němčiny přeložil dr. Vojtěch Sádlo O. Cr. Imprimatur řádové a z Brněnské konsistoře. Dobrého díla svazek 129. v září léta Páně 1938. Podle osnovy Antonína Lískovce vytiskla knihtiskárna Václava Horáka v Prostějově. Na skladě u Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Bylo tištěno: A 50 výt. na ruč. holandském, B 100 výt. na japonském, C 850 výtisků na ofsetu. Formát 15 cm × 9 cm, str. 48. Původně C za 5 K.

ILJA MUROMEC A KÁLIN CAR. Z ruštiny přeložila Bronislava Herbenová. Obrázky do linolea vyryl a se svolením nakladatelství J. Laichtera na ručním lisu vytiskl Michael Florian, k velikonočním letům Páně 1939 ve Staré Říši na Moravě. Bylo tištěno: A 3 ex. na pravém japonském papíru. B 10 na domácím ručním bílém papíru. C 70 ex. na domácím ručním se stříbrošedým nádechem. D 20 ex. na holandském Banzay. Obrázky jsou vesměs ručně kolorovány. Formát různý podle papírů. Rozebráno.

Jaroslav SEIFERT

ZHASNĚTE SVĚTLA. (Lyrické glosy). Vytiskl a vydal v prosinci 1938 Melantrich a. s. v Praze. Mimo vydání obvyčejné vyšlo 10 číslovaných výtisků na ručním papíře Vergé Blanc Pannekoek. Formát 20 cm × 13 cm, str. 50, původně za 12 K.

Egmont COLERUS

OD NÁSOBILKY K INTEGRÁLU: matematika pro všechny. (Von Einmaleins zum Integral). Dodatek napsal W. Neugebauer. Z němčiny přeložil Otto Seydl. S 73 obrázky. Upravil, obálku a vazbu navrhl Ladislav Sutnar. Jako svou 421. knihu v září 1937 v 2.200 výtiscích vydalo Vydavatelstvo Družstevní práce v Praze, zapsané společenstvo s ručením obmezeným. Písmem Modern Extended vytiskla knihtiskárna Prometheus. Vazbu provedlo knihařství Družstevní práce. Formát 20 cm × 13 cm, str. 435, původně za

Edouard ESTAUNIÉ

CO VIDĚLY VĚCI. (Les choses voient). Román. Přeložili Jarmila Papírníková-Jelínková a dr. Konstantin Jelínek. Dřevoryt a grafická úprava Cyrila Boudy. Vytiskla „Politika“ v Praze pro nakladatele F. Topiče, 1936. Formát 22 cm × 13,7 cm, str. 312, původně za 32 K, v plátěné vazbě 47 K.
Hodno studia (Josef Florian).

KNIHTISKÁRNA

Václava Horáka

V P R O S T Ě J O V Ě

Masarykovo nám. č. 5

„U měsíčka” - Telefon 353

AMERICKÝ SÁZECÍ STROJ „INTERTYPE“

VIKTOR DVOŘÁK

MORAVSKÉ BUDĚJOVICE

Husovo náměstí 37 - Telefon čís. 56

knihtiskárna ● nakladatelství

školní knihy ● obchod papírem

KNIHA O OTCI MODERNÍ POESIE

Francois Porché

Bolestný život Baudelairův.

Autor slavných „Květů zla“ je sledován jiným básníkem od blažených let dětských přes bouřlivé mládí k trpkému ztroskotání a smrti. Tento životopis přibližuje nám lidsky jednoho z největších básníků.

Z obsahu: Člověk z minulých dob — Rok v ráji — První poznání pekla — Černá Venuše — Nepořádný život — Čas rudých kravat — Zajatec všeho a sebe samého — Spleen, prostopášnictví a bílé lásky — Sláva a zklamání — Hádky andělů a démonů — Poslední útěk — Soumrak atd.

Brož. K 30.—, váz. K 40.—. Dodá každý knihkupec!

Nakladatelství ORBIS, Praha XII.,

Fochova 62.

K celému nákladu tohoto čísla jsou přiloženy prospekty, na něž upozorňujeme!

